

240258

AZ
ELSÜLYEDT HARANG.

MESEDRÁMA.

IRTA

HAUPTMANN GERHART.

FORDITOTTA

LENKEI HENRIK.

BUDAPEST.

LAMPEL R. KÖNYVKERESKEDÉSE

(WODIANER F. ÉS FIAI) RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VI. Andrásy-út 21.

1909.

JOGOSÍTOTT FORDÍTÁS.

★

Minden jog fenntartva.

240.258

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

ALAKOK.

Henrik, harangöntő.

Magda, felesége.

Gyermekeik.

A lelkész.

A tanító.

A borbély.

Szomszédasszony.

Agganyó.

Aranyvirág, tündéri teremtmény.

Vizikirály.

Erdei manó, faunféle szellem.

Sellők.

Famanók.

Törpék.

A mese színhelye a hegység és egy falu ennek lábánál.

M. N. MÚZEUM KÖNYVTÁRA
L. Kysmt. Készítőknaplő.

19 09 .6v. 6 .SZ.

ELSŐ FELVONÁS.

Fenyőkörülzúgta hegyi rét. Balra a fenéken, félig elrejtve a föléje nyúló szikla alatt, egy kis bódé. Elül, jobbra, közel az erdő széléhez, egy ódon szivárványos kút. Káváján ül Aranyvirág.

ARANYVIRÁG (félig gyermek, félig hajadon, fésűli vastag, aranyvörös haját, elhesseget egy méhet, mert munkája közben alkalmatlankodik neki).

Te aranyos dongó honnan jövel?

Mézsüröcsölő te, viaszkészítő te! —

Te napmadárka, mit zavarsz meg engem?

Menj! Hagyj békében! Hadd, hogy kisimítsam

Néném aranyfésűjével hajam,

Különben megszid, hogyha hazajön.

Menj, mondom. Hagyj! Mit is keressz te nálam?

Virág vagyok-e? Bimbó-e az ajkam?

Repülj a gyepre át a patakon:

Ott krokusz nyit, viola, kankalin:

Ezekbe bújj s igyál lerészegültig.

Komolyan mondom: takarodj haza!

Tudod, hogy úgyis kiestél a kegyből:

Anyókám régen gyűlöl tégedet,

Mert áldozó gyertyákat templomoknak

Te szerzel viaszoddal. Illik ez?

Hé, te vén kémény ott a háztetőn
 Fugg ide füstöt! Kergesd el a gaszt.
 Jöjj ide gúnár. Verd le, verd le!
 Hosszú csőröddel nyeld le, nyeld le!
 Hess! Végre hát! (A méhe elszáll.)

(Egy pár pillanatig zavartalanul fészülködik, aztán a kút fölé
 hajlik és lekiált.)

Halló! Vizek királya!
 Nem hallja! Úgy magamnak danolok:
 Nem tudom honnan jövök,
 Azt se tudom, hova mék.
 Vagyok-e erdei madárka,
 Avvagy tündérleányka?
 A sok virág, mi kikel itt,
 Hogy az erdő illatukkal megtelik —
 Ki fejtené meg
 Honnan jövének!
 De néha sóvár vágyam támad
 Ismerni apámat és anyámat —
 Ha nem lehet, hát belenyugszom
 Én szép aranyhajú tündérkisasszony!

(Ujra a kútba kiált.)

Hé! Jöjj fel végre vén Vizikirály!
 Anyókám tobozokat szedni ment.
 Szörnyen unatkozom! Mesélj nekem!
 Tedd kedvemért! Cserébe mint a nyest
 A pataki molnár tyúkketreczéhez
 Lopózom és számodra elcsenek
 Egy fekete kakast. Hé! Végre jön.

Kuruttyol már a vízben s bugyborékol.
 Ha most kiszáll, eltöri hevenyén
 A sötét tükröt, melyből nagyvigan
 Magamnak íme visszabókolok.

(Tükröképével kacérkodik.)

Ej, jó napot, te kedves vizi tündér!
 Mi a neved — hogyan? — Aranyvirág?
 Azt hiszed, hogy a lányok szépe vagy?
 Igen? Én én vagyok Aranyvirág.
 Miket csacsogsz: ujjaddal mutatod
 Ikeremlőcskéd mintha mondanád —
 Nem vagyok-e oly szép, mint Freya? Fürtöm
 Nem tiszta napsugárból van-e szöve,
 Úgy, hogy a vízfenéken odalent
 Darab aranyként visszatündököl?
 Hajad tűzhálóját ne teregeds ki
 A víz mélyében, mintha halakat
 Akarnál fogni benne, mert imé
 Követ dobok belé te balga lány,
 És henczegésed rögtön véget ér...
 Olyan vagyok, mint máskor. Vízkirály hé!
 Mulattass már kicsit. No, végre itt van.
 Haha. Szép nem vagy, annyi szent! A hátam
 Jobban borsózik valahányszor látlak.

VÍZIKIRÁLY (a víz öregje, sással a hajában, csurog a víztől, hosszan
 kifujja magát, mint egy fóka. Szemével hunyorít, míg hozzá-
 szokik a napvilághoz).

Brekeke!

ARANYVIRÁG (utánozva). Brekeke! Úgy-e csodálkozol,

Hogy tavaszillat van a levegőben?
 Pedig már tudomást vett róla mind:
 A legutolsó götte az odúban,
 A pitypalatty, a pizstráng, a vakondok,
 A vidra, meg a légy, meg a pocok,
 Az ölyv a légben, meg a nyúl a fűben.
 S te még hírét se vetted?

VIZIKIRÁLY (dühösen felfujja magát). Brekeke!

ARANYVIRÁG. Aludtál, ugy-e. Se hallasz, se látsz?

VIZIKIRÁLY. Brekeke. Ne légy oly kotnyeles!

Jól értsd szavam. Te szöcske, szöcske te!

Tojás sárgája te, bibicz fióka!

Te pöttöm, te barázdabillegető!

Mondom neked koaksz-koaksz, kvakvak!

ARANYVIRÁG. Ha megharagszik bácsikám,

Körtánczot magam járok ám!

Bomlik utánam sok dalja legény

Mert szép fiatal s kedves vagyok én!

(Ujjongva.)

Ej haj! Fiatal s kedves vagyok én!

ERDEI MANÓ (a színp mögött). Csuhanuj!

ARANYVIRÁG. Manócskám jőjj, tánczolj velem!

ERDEI MANÓ (kecskelábbal és szakállal, szarvakkal, bohókásan a
 rétre jó).

Tánczolni nem tudok, de ugrani

A leggyorsabb őzbaknál ügyesebben.

Ha nincs inyedre — (sóváran) — más ugrást is

Jőjj csak velem tündérkém a bozótba [érték!

Egy öreg odvas fűzfát tudok ott,
 Hová kakasszó még el nem hatott,
 Ott nyesek én néked egy csodasípót,
 Melynek szavára tánczol valahány!

ARANYVIRÁG (menekül előle).

Én — teveled?

(Csufondárosan.)

Bakugrós! Bozontos!
 Velem ne bolondozz!
 Mohaasszonykáidat üzd,
 Vidd oda nékik a kecskebüzt.
 Én karcsú vagyok és tiszta!
 Menj manónédhoz vissza,
 Ki neked
 Naponta szül egy gyereket,
 Vasárnap
 Meg hármat.
 Ez együttvéve
 Kilencz egy hétre
 Kilencz maszatos, iczipiczi ugrós gödölyécske!
 Hahaha!

(Kaczagva el.)

VIZIKIRÁLY. Brekeke. Igazi vadméh ez a lány.
 Terring !

ERDEI MANÓ (meg akarta fogni a lányt, most megállva).

Ezt volna aztán jó ölelni!

(Makrapipát vesz elő s meggyújtja kénese gyújtóval, a mit patájához
 dörzsöl. Szünet.)

VIZIKIRÁLY. Mi ujság otthon?

ERDEI MANÓ.

Semmi különös.

Meleg szag csiklandoz már nálatok.
Minálunk fent sivít, söpör a szél
Duzzadt felhők húzódnak a gerinczen
S maguk alá eresztik a vizük
Akár kipréselt nedves szivacsok.
Disznóság!

VIZIKIRÁLY. Hát mi ujság egyebekben?

ERDEI MANÓ. Tegnap az első salátát ettem,

Ma délelőtt sétának eredtem,
A horhókon leereszkedtem
S a rengetegbe bejutottam . . .
Földet ástak, követ törtek ottan.
Pokolba is! Nem bánt úgy semmi más,
Mintha kápolna épül meg templom.
Nyomorú limlom!

Meg az az átkozott harangozás!

VIZIKIRÁLY. Utálatos!

Mint a kenyér, ha köménymagos!

ERDEI MANÓ. De mit ér a jaj, káromkodás?

Az örvény szélén emelkedik fel
Ez az új tákolmány,
Toronynyal, gombbal, ablakívvel,
Már a kereszt ott fénylik ormán.
Ha nem jöttem vón' hamarost,
Bögésivel kínozna most
A harangállat, ez a fene,
S biztos magasban függene.
Így megfulladva fekszik a tóban!

Valóban
 Kakasra mondom... ez volt azt' a játék!...
 A magas hegyi fűben állék,
 Sós kaszárat rágva,
 Fejem lehajtva egy fenyőágra,
 S épp azon járt az eszem:
 Szeretőmet most hol veszem —
 Ekkor alattam
 Egy kőre tapadtan,
 Vérvörös pillécskét látok,
 Kínos szorongva kapált ott.
 Reákiáltok:
 Odaszáll kezemre —
 Sejtém, ott egy tündérke benne!
 Aztán fecsegett
 Nekem eleget:
 Hogy béka a tavakba
 Petéit már lerakja,
 S egyéb efféle tücsköt-bogarat,
 Mi már eszembe sem maradt.
 De a hogy elmesélte ezt,
 Egyszerre csak zokogni kezd.
 Lecsittítom pár nyájas szóval,
 Aztán újból megszólal:
 Hogy nagy gyűhézve, ostort csettegetve,
 Valamit felcipeltek a hegyre.
 Vasból egy felfordult vajhordót
 Vagy ehhez hasonlót.
 Rettenetes a szörnynek képe,
 Megborzad tőle a moha népe!

S ezt akarják — elgondolni sok —
 A toronyba tenni a gonoszok,
 S kalapácsal naponta verni-törni,
 A törpe manókat halálra gyötörni. — —
 Azt felelém: ej-ej! ohó!

Aztán a tündike elcsapongott,
 Én meg egy nyájhoz odasompolygok
 S leszopom magam, gondolva: hohó!
 Három anyakecske tőgyit hörpintem ki
 — Azokból se fej már tejet senki! —

Aztán odaállok a vörös tutajra,
 Figyelve a mind nagyobb zsivajra
 S hogy jöttek, dühömre féket vetettem,
 Tüskén-kövön át utánok eredtem:
 Nyolcz gebe ím istrángba görnyed,
 Alig vonszolja előre a szörnyet!
 Szügyük sziszákol, térdük reszket,
 Megállnak, újra nekikezdnék —
 Jól láttam: a nagy társzekér
 Nagynehezen ha a hegyre ér.

Így őket — jó manóka
 Móka! —

Ott vitt útjuk az örvény szélén,
 További bajtól megkimélém!

A kereket megfogtam,
 Küllője megroppan,
 A harang megingott,
 Talpáról lesiklott.

Még egy lökés, még egy roham
 S hanyatthomlok a mélybe zuhan.

Hej, hogy szökdécselt,
 S ugrása közben hogy nyögdécselt!
 Sziklákon át
 Vaslabda gyanánt
 Hogy bongott-zsongott,
 Hogy visszakongott.
 A mélységben a fröcscesenő ár fogadta —
 Most ott pihen az istenadta!

(Mialatt az Erdei Manó beszélt, alkonyodni kezdett. Elbeszélése vége felé többször gyenge segélykiáltás hallatszott. Most megjelenik Henrik. Betegen és nagynehezen a bódéhoz vánszorog. Az Erdei Manó eltűnik az erdőben, a Vizikirály a kútban.)

HENRIK (harmincz éves. Sápadt, elgyötrött az ábrázata).
 Jó emberek. Nyissátok meg az ajtót!
 Eltévedtem. Segítsetek. Lebuktam.
 Segítsetek, tovább már nem birom!

(Nem messze a bódé ajtajától ájultan a fűbe roskad. Bibor alkonyosáv a hegyek fölött. A nap leszállt. Hűvös éjjeli szél lengedez a színen át. Agganyó puttonnyal a hátán az erdőből idetotyog. Haja hófehér. kibontott. Arcza inkább férféhoz hasonlít, mint nőéhez. Szakállpelyhekkal.)

AGGANYÓ (valamely tájszólásban beszél).
 Aranyvirág, gyere, segíts czipelni!
 Túlságosan megraktam vállamat,
 A lélekzetem elfogy, hol maradsz?

(Egy bőregérhez, a mint mellette elesapong.)

Hé, bőregér te, nem hallod szavam?
 Még lesz időd megszedeni bögyödet.

Repülj odabe a kis ablakon,
Nézd meg, hogy ott van-e az a leány.
Gyűjjön ki tüstént. Még vihart kapunk ma!

(Gyöngén megvillan, az ég felé fenyegetve.)

Te öreg ott fent, ne bomolj nagyon,
Kicsit tartsd féken kecskebakjaid
S ne csillogtasd vadul vörös szakállad!

(Egy mókushoz, a mint az úton átszökik.)

Mogyorót kapsz tőlem, te kicsi mókus,
Még fiatal vagy, ugrani jól tudsz,
Fuss odaát a hajlokomba
Aranyvirágot hídd ide nyomba!

(Lábával Henrikbe botlik.)

Hát ez meg mi? Ki fekszik itt. Hahó.
Mondd meg hamar, mi dolgod idefenn?
Te ficzkó! Mi? Nem hallod mit beszélek?
Talán meghaltál? Hé, Aranyvirág?
Odalent úgyis a sarkomba vannak
A jegyző meg a lelkész... ez hiányzott!
E nélkül is üldöznek mint kutyát.
Még csak egy hullát ha nálam találnak,
Utolszor látnám akkor házamat.
Elvennék tőlem tűzifául. Ej!
Te ficzkó! Nem hall!

(Aranyvirág kilép a bódéból kérdő tekintettel.)

Itt vagy végre? Nézd csak:

Vendéget kaptuk, még pe'g csöndöset,
Eredj, hozz szalmát, vess ágyat neki!

ARANYVIRÁG. A házban?

AGGANYÓ. Hát még a patvarba mit?

Mit is keresne a ficzko szobánkba? (El a házba.)

(Aranyvirág, mintán egy perczre eltűnik a házban, megjelenik egy köteg szalmával. Épen le akar térdelni Henrik mellett, mikor ez felnyitja szemét.)

HENRIK. Mondd, jó leányzó, hol vagyok? Beszélj!

ARANYVIRÁG. Ej, a hegyekben!

HENRIK. A hegyekben! Úgy!

De mondjad, hogy kerültem ide fel?

ARANYVIRÁG. Ezt nem tudom, te kedves idegen!

De ne törődj vele, hogy mint esett.

Itt széna, moha! Hajtsd rá fejedet

S pihend ki magad. Látom, rászorulsz.

HENRIK. Igazad van. Ki kell magam pihennem!

De gyermekeim... nyugalmam messze tűnt...

(Nyugtalanul.)

És tudnom kell, mi történt itt velem.

ARANYVIRÁG. Bár sejteném!

HENRIK. Úgy érzem... gondolom...

Álomnak tetszik, hogy rágondolok.

Bizonynyal most is álmodom!

ARANYVIRÁG. Nesze.

Tejet kell innod, hogy erőre kapj!

HENRIK (mohón).

Igen! Innom kell! Addsza, addsza mind!

(Iszik az edényből, mit odatart neki.)

ARANYVIRÁG (mialatt iszik).

Úgy látom, nem vagy itthonn a hegyekben:
Az emberektől származol a völgyben
S ide tévedtél, mint az a vadász,
Ki röpke vad nyomában ide hágott
S halálra zúzva lebukott a bérczről,
De, úgy hiszem, más fajta férfi volt...

HENRIK (mintán ivott, mereven, mámoros csodálattal nézi Aranyvirágot).

Beszélj, beszélj csak. Italod üdített,
De szavad inkább! (Elgyötrődten.) Más mi fajta férfi,
Jobb fajta! S ez is elbukik... Beszélj!

ARANYVIRÁG. Mit ér beszédem? Inkább elmegyek
És friss vizet merek neked a kútból
Por s vér szennyez be...

HENRIK (könyörögve). Ó maradj, maradj!

(Aranyvirágot könyökénél megfogja, ez habozva áll.)

HENRIK (folytatva).

S tekints reám talányos szép szemeddel!
Ujúltni látom benne a világot,
Egét, hegyét és vándorfellegét...
Ez a világ ujonnan élni csábít.
Maradj leánykám.

ARANYVIRÁG (nyugtalanul). Légyen mint kívánod,
Hanem...

HENRIK (lázasan esedezve).

Maradj velem! Ne menj, ne menj el!
Még nem tudod, nem sejtet, hogy te mim vagy...
Ne ébressz! Megmondom neked leányka...

Lebuktam... ám inkább csak te beszélj
 Mert égi hangod vágyom hallani!
 Szólj! Mért nem szólsz. Miért nem énekelsz?
 Lebuktam. Hogy mint történt, nem tudom.
 Talán a jártam ösvény engedett?
 Talán önkényt, talán önkénytelen.
 Elég! Lebuktam, s por, kö, gyepek velem.

(Lázasan.)

Belefogóztam egy cseresznyefába...
 Igen egy vadcsereznye fácska volt.
 A sziklarésben volt a gyökere,
 De törzse eltört s én kezembe tartva,
 Hogy szertehulltak rózsaleveli,
 A mélybe buktam s meghalék. Halott
 Vagyok most. Mondd, hogy az vagyok, nehogy
 Fölkeltsenek.

ARANYVIRÁG (tétován). Úgy gondolom, hogy élsz!

HENRIK. Tudom, tudom. Nem sejtém azelőtt:
 Halál az élet, élet a halál.

Lebuktam. Éltem. (Összeesik.) Lebukott harangom.

Mindketten buktunk. Ki bukott előbb.

Elöttem ő, vagy én előtte tán?

Ki mondaná meg? Meg nem tudja senki!

S ha meg is tudná, mindegy már nekem:

Éltembe történt s most halott vagyok.

(Lágyan.)

Maradj. Kezem még mint a tej fehér
 S ólomnehéz, alig birom emelni.

De hogy rajt' végig árad hajzatod,
 Mintha Bethesda habját érzeném.
 Maradj! Maradj! Kezem szelid s te szent vagy.
 Már láttalak. Hol is láthattalak már?
 Éretted küzdtem, szolgáltam soká.
 Milyen sokáig? Sohse sikerült még
 Harang érczébe hangodat igéznem,
 Hogy a napünnep aranyába forrjon!
 Hány véres könnyűt sirtam e miatt.

ARANYVIRÁG. Te sírtál? Véres könnyűt? Mit jelent
 Beszédedet felfogni nem tudom. [ez?

HENRIK (öröklődik, hogy felkeljen).

Emelj föl kissé bájos képzetem.

(Aranyvirág megtámasztja.)

Hogy rám hajolsz így, bár megváltanál
 Szerelmes karral a kemény göröngytől,
 Hová az óra mint keresztre lánczol.
 Ó válts meg engem. Van hozzá erőd!
 S itt homlokomról . . . ments meg lágy ka-
 Töviskoszorút fontak homlokomra, [csóddal!
 Nem koronát sóvárgok . . . csak szerelmet!

(Félig ülő helyzetben. Kimerülve.)

Szerelmet! Így, így! Köszönöm neked!

(Ömlengve.)

Mi szép itt! Mily sajátos susogás!
 Mily titkosan mozgatják a fenyők
 Sötétlő karjukat. Mi ünnepélyes
 Fejük ringása. A mese, igen,

A mese lebben a pagonyon át.
 Valami bűg! Valami megzörög.
 Valami a harasztot emelinti.
 És ime, ködlő hosszú köpenyében
 Közelg valaki... karjait kinyújtja,
 Fehér ujjával én felém mutat.
 Most megfogott... fülem — nyelvemhez ért,
 Szemem illette... most eltűnt... s te itt
 Te vagy a mese! Csókolj meg mesém! [vagy...

ARANYVIRÁG (magában).

Furcsán beszélsz. Szavad nem érteni.

(Hirtelen elhatározással, távozni készül.)

Pihenj hát, szunyadj...

HENRIK (álmában).

Csókolj meg, mesém!

ARANYVIRÁG (megütközve rámered. Mindjobban besötétlett. Hirtelen szorongva, fellobbanva).

Anyókám!

AGGANYÓ (még láthatatlanul a bódé belsejéből).

Lányom!

ARANYVIRÁG.

Jőjj csak ideki!

AGGANYÓ. Gyűj te be hozzám s gyűjtsd alá tüzem!

ARANYVIRÁG. Anyókám!

AGGANYÓ (mint fenn). Gyűj már! Ne várass magadra!

Etetni s fejni akarom a kecskét.

ARANYVIRÁG. Anyó segíts! Ha nem jössz, vége van!

AGGANYÓ (megjelenik a bódé küszöbén, tejeskannát visz baljában és hívogatja a cicizát).

Czicz, gyere czicz! (Henrikre vonatkozóan, könnyedén.)

Itt késő a segítség!

Gyarló embernek meg kell halnia.
 Hát ne zavarj. Ő maga úgy kívánja!
 Czirmos gyere... Itt a tejes köcsög.
 Hol a cziczám?
 Gyűjjetek faördögök,
 Itt a kanna, a köcsög.
 Gyűjjetek faasszonyok,
 Frissen sült czipót hozok.
 Van mit nyalni, van mit falni, nesztek!
 Nem kap ilyet se báró, se herczeg!

(Vagy tiz furcsa faemberke és faasszonyka odatotyog sietősen az erdőből
 s nekidül az edénynek.)

Hohó te ottan!
 Szépen nyugodtan!
 Te a torzsát,
 Te a morzsát!
 Kiki a kortyát!
 Ej be csunyán isztok,
 Szedte-vedte ficzkók!
 Mára elég lesz.
 Milyen csöcselék ez!
 Mindent fölfordítottok.
 Csitt! Ma többet nem adok!
 Takarodjatok!

(Famanók, a hogy jöttek, visszamennek az erdőbe. A hold felkel, a bódó
 feletti sziklán megjelenik az Erdei Manó, kezét kagylóképp szájához
 tartja, visszhang gyanánt utánozva a segítségkiáltást.)

ERDEI MANÓ. Segítség! Jaj! Segítség!

AGGANYÓ. Miféle lárma?

(Kiáltások a távolból, az erdő mélyéből.)

Henrik!

ERDEI MANÓ (mint fenn).

Jaj! Segítség!

AGGANYÓ (odaszól az Erdei Manóhoz).

Hadd abba, hadd

Tréfaídat!

Mit döntesz porba üvegkosarat?

Mit uszítsz kutyát, a míg harap?

Vándorlegényt mit csalsz a lábba,

Hogy ott ragad a feje, lába?

ERDEI MANÓ. Anyóka, söpörj a házad előtt,

Vendéget kapsz, előkelőt.

Liba hátán vaj ki nyargal?

Borbély uram a habbal!

Fején a liba kit visel?

A tanító bácsit tincsivel,

Meg a lelkészt a kereszttel —

Világért se ereszd el!

Mindhárom gyönyörű legény —

Szivemből irigyellek én!

(Kiáltások. Közelebb, mint azelőtt.)

Henrik!

ERDEI MANÓ (mint fenn).

Segítség!

AGGANYÓ. A mennykőbe is!

Nyakamba uszítja az iskolamestert,

Meg a lelkészt is tetejébe. (Fenyegetőn.)

Várj!

Megemlékezzél róla. Szunyogot
 Meg bögölyt küldök rád... szurkáljanak,
 Hogy a bőrből szeretnél kibujni!

ERDEI MANÓ (kárörvendőn, eltűnőben).

Már jönnek! (El.)

AGGANYÓ. Ej, mit bánom! Gyűjjenek!

(Aranyvirághoz, a ki még mindig ott áll Henrik nézésébe
 elmerülten.)

Eredj a házba... fujjad el a lámpást.
 Aludjunk.

ARANYVIRÁG (sötétén, daczosan).

Nem akarok.

AGGANYÓ. Nem akarsz?

ARANYVIRÁG. Nem, Agganyókám.

AGGANYÓ. S miért nem?

ARANYVIRÁG. Elviszik.

AGGANYÓ. No s aztán?

ARANYVIRÁG. Én nem engedem.

AGGANYÓ. Gyere!

Leányom hadd heverni a szegényt,
 Hadd tegyenek vele, a mit akarnak.
 Holttal halottak. Meg kell hálnia.
 Hadd, hogy meghaljon! Jobb lesz így neki.
 Nézd csak, hogyan kínozza őt az élet:
 Szíve vonaglik...

HENRIK (álmában). Eltűnik a nap.

AGGANYÓ. Nem látta ő sohasem a napot.

Gyűj! Hadd feküdjön. Én javadra mondom!

(El a házba.)

ARANYVIRÁG (egyedül maradt, felüti fejét. Ujra kiáltják: Henrik!
Henrik! Hirtelen leszakít egy virágzó ágat s kört von vele Henrik
körül a földön, e szókkal kíséri):

A galy, mit kezem letört,
Fonjon ime bűvös kört,
A hogy tanítá anyó —
Jövevény! Bajtól megó!
Légy enyém! Légy magadé!
Senki sem lép odabé,
Sem leányzó, sem gyerek,
Sem fiatal, sem öreg!

(Visszavonul a homályba. A lelkész, a borbély, a tanító egymásután
megjelenik az erdőből kijövet.)

LELKÉSZ. Világot látok.

TANÍTÓ. Én is.

LELKÉSZ. Hol vagyunk?

BORBÉLY. Tudj' Isten. Ujra kiált valaki:

«Segítség!»

LELKÉSZ. Ez a mester hangja volt!

TANÍTÓ. Nem hallok semmit.

BORBÉLY. A vad bércz felől szólt!

TANÍTÓ. Az ám, ha ég felé esnék az ember!

De megfordítva bukunk, úgy tudom:

Hegyről a völgybe s nem völgyből a hegyre!

A mester — üdvösségem ráteszem! —

Legalább ötven ölnyi mélybe fekszik.

BORBÉLY. Ej, lánczos adta! Bedugult fülük?

Ha ez nem Henrik mester hangja volt,

Lenyírom akár a hegykirály szakállát,

Vagy mesterségemben kontár vagyok!
Ujból kiált most!

TANÍTÓ. Merről?

LELKÉSZ. Hol vagyunk itt?

Világosítsanak föl uraim.

Az arczom vérzik! Alig vonszolom
A lábamat. A talpam hólyagos lett.
Nem mék tovább.

KIÁLTÁS. Segítség!

LELKÉSZ. Uj kiáltás!

BORBÉLY. Szorosan itt szólt. Tíz lépésre sincs.

LELKÉSZ. Kedves barátim. Nem tudok tovább.

Kerékbe törtek. Hagyjanak magamra.
Ha kékre vernek, sem vinnének el
E helyről! Haj! Ez a szép ünnepély!
Mi vége lett! Haj!... édes istenem,
Ki hitte volna! És ez a harang
A jámbor mester legfőbb remeke...
Kifürkészhetlen az ég szándoka
S egyúttal különös.

BORBÉLY. Hogy hol vagyunk itt?

Azt kérdezé lelkész úr, hol vagyunk!

Ej, azt a jó tanácsot adhatom:

El, el e helyről, a hogy lába birja!

Inkább darázs-fészekbe tölteném

Az éjszakát anyaszüzmeztelen,

Mint e helyütt. Hisz ez — isten bocsá! —

A nyárfalejtő s száz lépésre sem

Vagyunk itt Agganyónak kunyhájától!

Veszett boszorkány! Menjünk! Gyorsan el!

LELKÉSZ. Nem bírok már ...

TANÍTÓ. Jőjjön lelkész uram!

Kisértetektől meg nem ijedek,
S boszorkányságra nem hederítek.
De ennél rosszabb helyet nem találni!
Tolvaj, csempész s efféle söpredék
Számára igazi paradicsom!
Zsivány, orgyilkos akként tombol itt,
Hogy Vas Laczi, ha közébük kerülne,
Itt megtanulná, mi a borzadály!

BORBÉLY. Az egyszeregyet érti tanító úr!
De más ügy is van, mint az egyszeregy.
És nem kívánom, hogy saját magán
Kitapasztalja, mit tud egy boszorkány!
Vityillójában ott ül a szipirtyó,
Mint rút varangyék gonoszat koholva:
Testére nyavalyát küld. A baromra
Pestist bocsát. Tehene vért tejel.
Juha megkergül. Döggé lesz lova.
Szörnyvarkocsot fon gyermeke hajából
És megveri golyvával, kelevénynyel!

TANÍTÓ. Mind képzelődés! Az éj rémszülöttje!
Boszorkányt emlegetnek.

Im! Nyögést

Hallok. Saját szememmel láttam őt.

LELKÉSZ. Kit?

TANÍTÓ. Henrik mestert, a kit keresünk!

BORBÉLY. Boszorkánytréfa!

LELKÉSZ. Boszorkányvarázslat!

TANÍTÓ. Nem tréfa ez! S kétszer kettő nem öt,

De mindig négy. S nem létezik boszorkány!
 És mesterünk ott ténfereg a réten!
 Esküszöm lelkem üdvösségire!
 Tessék csak nézni... most a hold kisüt...
 Imé... urak... kinek volt igaza?

LELKÉSZ. Valóban!

BORBÉLY. Harangöntő mesterünk.

(Mind a három odasiet Henrikhez, a bűvös körbe ütköznek és
 visszahőkölnek.)

LELKÉSZ. Jaj.

BORBÉLY. Jaj.

TANÍTÓ. Jaj, jaj!

ARANYVIRÁG (egy pillanatra láthatóvá lesz, a mint leugrik egy fa-
 ágról. Ördögi gúnycacaj közt eltűnik).

Hahahahahaha.

TANÍTÓ (elhűlve). Mi volt ez?

BORBÉLY. Vaj' mi volt ez!

LELKÉSZ. Kaczagás.

TANÍTÓ. Szemem szikrázott mint az eleven tűz,
 Ugy gondolom, lyuk támadt a fejemben.
 Diónyi nagy.

LELKÉSZ. Hallották a kacaját?

BORBÉLY. Kacaját hallottam s fogcsikorgatást.

LELKÉSZ. Valaki kaczagott. Ott a fenyőből
 Hangzott, mely a holdfényen hajladoz,
 Ott abból, a hol most szólt a kuvik.

BORBÉLY. Hát elhiszik most, mit tud a szipirtyó?
 Ért máshoz is, mint csak kenyérsütéshez!
 Rendin van-e itt a dolog? Avvagy
 Borsózik-e az önök háta is?

LELKÉSZ (magasra emeli feszületét s elszántan a bódé felé nyomul).

Akármint áll is. S ha maga az ördög
Fészkelne ott: előre, rajta gyorsan!
Isten szavával leküzdjük hatalmát,
Mert ilyen tisztán még sosem derült ki
Sátán csele, mint e napon, mikor
Ledönté a harangot mesterével,
Isten szolgáját s hivatott cselédjét,
Ki az örvény széléről magasan
Hirdette volna a malaszt igéjét,
A béke s örök szeretet szavát! — —
Mi itt Istennek harczosi vagyunk.
Én benyitok.

BORBÉLY. Ne tegye!

LELKÉSZ. Benyitok! (Kopogtat az ajtón.)

AGGANYÓ. Ki jár itt?

LELKÉSZ. Jó keresztény!

AGGANYÓ. Mit kíván?

Mindegy nekem, keresztény vagy pogány.

LELKÉSZ. Tessék kinyitni!

AGGANYÓ (kinyitja az ajtót, égő lámpással kezében).

Mi tetszik? Nohát?

LELKÉSZ. Isten nevében... kit te nő nem ismersz...

AGGANYÓ. Ej... kezdete nagyon épületes!

TANÍTÓ. Te vén Sibilla, hallgass! Fogd be szád!

Betelt mértéked és időd lejárt.

A sok gonoszság, miket művelél,

Oly gyűlöltté tevé ocsmány személyed

Egész meggyénkben, hogy ha nem fogadsz szót,

Tetődre száll, még mielőtt kivirrad,

A vörös kakas... és orgazda fészked
Tűz, füst között porhamuvá leomlik.

BORBÉLY (folyton keresztet vet magára).

Nem félek attól, hogy megversz szemeddel
Te álnok macska... bárhogy is mereszted!
Akárhol éri vad tekinteted,
Kereszt megvédi testem mindenütt,
Hát teljesítsd parancsunk: add ki őt!

LELKÉSZ. Isten nevében, kit te nő nem ismersz,
Még egyszer mondom: hagyjad abba már
Bűbájolásod s járj kezünkre most:
Egy jámbor, jeles férfi fekszik ott,
Annak a művészetnek mestere,
Mely képesíti, hogy Isten dicsére,
S minden pokoli faj gyalázatára,
Uralkodjék a lég határi közt.

AGGANYÓ (mintegy védekezve lámpájával, Henrikhez ment).

Most már elég! Vigyétek a szegény
Emberkét, a ki ottan ténfereg.
Mit bánom én! Baját nem én okoztam!
Éntőlem élheti az életét,
A míg ki nem fogy a lélekzete,
Ez persze nem tart nála már sokáig — —
Ti mesternek mondtátok. No ez a
Mesterség nem valami nagy dolog.
Tinektek csengenek a vasharangok,
Miket ez a ficzkó csinált, hiszen
Botfületek van... ám neki magának
Nem csengenek s nekünk se szólnak.
Ő tudja jól, mindnyának mi a híja:

Az érczük hitvány és mind meghasadt.
 Itt a saroglya! Vigyétek a ficzkót
 A büszke mestert... Hé te, ébredezz
 Te tejfeles arczú mester! Segíts
 Lelkész uramnak prédikálni,
 A tanítónak ütlegetni,
 S borbély uramnak habot verni!

(Henriket a hordágyra teszik, a borbély és a tanító felemelik.)

LELKÉSZ. Hallgass te mocskosszájú gonoszasszony
 S térj meg pokoli, bűnös útadon!

AGGANYÓ. Kár a beszédért. Ismerem a nótát!

Tudom, tudom: az érzékek a bűnök.

A föld koporsó. S a kék ég fölötte

A födele. A csillagok lyukacskák,

A nap pedig egy nagy lyuk a szabadba...

S a föld elbukna, ha nem volna lelkész,

S az Úristen félelmetes mumus...

Bár vesszőt fogna rátok, ti pulyák,

Ti katuskák! Rég megérdemlitek!

(Becsapja az ajtót.)

LELKÉSZ. Te gaz boszorkány...

BORBÉLY. Csend! Az istenért!

Ha nekibőszül, pórul járhatunk!

(A lelkész, a tanító és a borbély el Henrikkel az erdőbe. A hold tisztán
 kél föl s az erdei rét csendesen fekszik. 1., 2., 3. sellő egymásután ki-
 oson az erdőből s körtánczukat járják.)

ELSŐ SELLŐ (suttogva). Testvér.

MÁSODIK SELLŐ.

Testvér.

ELSŐ SELLŐ.

Haloványon

Süt a hold a hegyi tájon,
Hüvös alkony, nesztelen,
Lejtőn, hegyen, völgyeken.

MÁSODIK SELLŐ. Honnan jössz te?

ELSŐ SELLŐ.

Hol a fény

Megtörik a víz ívén,
S mit beragyog a sugár,
Zúgó mélybe hull az ár,
Nyirkos éjből jöttem én, hol
Tájtéklő hab bugyborékol.
Feldagadva átbujám
Szirt csepegő kapuján.

HARMADIK SELLŐ (jön).

Itt ropjátok a körtánczot?

ELSŐ SELLŐ. Zárd be gyorsan a körlánczot!

MÁSODIK SELLŐ. Honnan jössz?

HARMADIK SELLŐ.

Figyeljetek!

Kört továbbad lejtsetek!
Sziklák tiszta mélyiben
Szülőföldem úgy pihen
Mintha sötét gyémánt lenne,
Csillagok tükröznek benne.
Ott fehér holdvirradatba
Ezüst ruhám összekapva,
Szirten, szakadékon át
Könnyű szárnyam ideszállt.

NEGYEDIK SELLŐ. Testvéreim!

ELSŐ SELLŐ.

Körbe táncz!

MIND. Koszorúsdí lence láncz!

NEGYEDIK SELLŐ. Luczaasszony lápkertjéből

Titkosan emelkedém föl.

ELSŐ SELLŐ. Körbe, körbe, tünde táncz!

MIND. Koszorúsvi lenge láncz!

(A villogás mind erősebbé válik. Távoli mennymorajlás.)

ARANYVIRÁG (hirtelen, kezét feje mögé tartva, ott áll a házájtóban és nézi őket. A hold megvilágítja őt).

Haj tündérké!

ELSŐ SELLŐ. Jaj... Riad!

Ropp! Ruhám! Ketté hasadt!

Takarodj vén fagyökér!

ARANYVIRÁG. Tündérké!

HARMADIK SELLŐ. Jaj ideér!

Ide-oda kapva száll

Szürkefarkú rémkirály.

ARANYVIRÁG (a tánczolóknak közt).

Velem együtt körbe táncz!

Koszorúsvi lenge láncz!

Ezüstsellő kedvesem

Nézd ruhám figyelmesen:

Néném belehímezett

Ezüstszálat, fényeset!

Barna sellő ne tagadd,

Testem barnább, gazdagabb.

Aranysellő te meg im

Csudáld arany fürtjeim:

Ha magasba lengenek,

Selyempiros füst lebeg,

Ha befutják vállamat

Arany napfényáradat!

MIND. Rajta, rajta, körbe táncz!

Koszorúsvi lenge láncz!

ARANYVIRÁG. Egy harang a tóba fult...

Sellők! hol van, merre hullt?

MIND. Rajta, rajta, körbe táncz!

Koszorúsvi lenge láncz!

Virágok! ne féljete!

Talpunk sem ér benneteket.

ERDEI MANÓ (bakugrásokkal odajön. A mennydörgés mind hangosabbá válik. A következők alatt erős mennykőcsapás hallatszik és zápor szakad).

Nefelegtset, gyöngyvirágot

Hevenyében sárba hágok.

Láp kifröcsesen, fű megroppan:

Hej tündérmé, én úgy szoktam!

Rúg hát, döfj hát! Csuhanuj!

Zabszalmába bika fújj!

Svájci tehén hogyha lát,

Feléd nyújtja a nyakát.

A csödörnek barna válla

Buja legyek nyoszolyája,

Szerelmesen a szunyog

A lófark körül forog.

Hajrá! vén lóvakaró

Friss cseléd neked való!

Istálló ganéja mar,

Csók lecsittít csakhamar!

Hajrá! Csuhanuj! Hejje hujja!

Itt a tavasz! Itt van újra!

Nem sugunk már jég alatt,

Forr az élet, pezsg, dagad.
 Kandúr, czirmos összebűg,
 Nyúl és szarvas, kakas, tyúk,
 Sólyom, veréb, sas, bagoly,
 Zengő hattyú, fürj, fogoly,
 Gólya, gém, pacsirta, pinty,
 Moly, bogár és pille mind,
 Béka és hal, tetű, gyík
 Vigan szerelmeskedik.

(A sellők egyikét megkapja és berohan vele az erdőbe. A többiek szét-
 rebbennek. Aranyvirág egyedül, révedezve ott marad a rét közepén.
 A vihar elvonul.)

VIZIKIRÁLY (a kút kávéjából kiemelkedik).

Brekekeke... Brekekeke... Te ott!
 Mit állsz magadban!

ARANYVIRÁG. Kedves Vizkirályom,
 Oly szomorú vagyok! Oly szomorú!

VIZIKIRÁLY (hunczutúl).

Brekeke! Viszket talán egyik szemed?

ARANYVIRÁG (mutatva).

Igenis! A bal. Nem hiszed nekem?

VIZIKIRÁLY. Már hogyne, hogyne...

ARANYVIRÁG (ujjával a balszemét megérinti).

Nézd csak mi ez itt!

VIZIKIRÁLY. Mit nézzek?

ARANYVIRÁG. Hogy mi van itt a szememben.

VIZIKIRÁLY. Mi van szemedben! Hát mutasd ide!

ARANYVIRÁG. Valami forró csöppség hullt le rá.

VIZIKIRÁLY. Ej, ej! Az égből! Jőjj csak ide! Hadd
 APANYVIRÁG (a könnyocseppet ujján odatartja). [lám!

Egy egész, tiszta, forró csöppike.

Lám nézz ide.

VIZIKIRÁLY. Patvarba be finom!

Ha tetszik szépen a kezembe vészem

S egy rózsaszín kagylóba beletészem.

ARANYVIRÁG. Nos! A kút kávájára fektetém. Hát
 Mondd, micsodás ez!

VIZIKIRÁLY. Egy gyönyörű gyémánt:

E kőbe csillog — pillants bensejébe: —

A földnek minden üdve, szenvedése!

Köny a neve.

ARANYVIRÁG. Köny? Akkor meglehet,

Most sírtam el legelső könyemet.

Úgy hát a könyvet is már ismerem. —

Mondj egy mesét.

VIZIKIRÁLY. Jőjj hozzám gyermekem!

ARANYVIRÁG. Nem én! Megleszek így is valahogy!

A te országod nagyon csatakos

S csak pók van ott, százlábú... ilyes állat...

Egy szó, mint száz... én rettentőn utállak!

VIZIKIRÁLY. Brekeke. Ezt még se vártam volna

ARANYVIRÁG. Meg egy ily csöpp... [tőled!

VIZIKIRÁLY. Hja! Az idő esős lett!

Thor mester nyilaz a távolba. Húll

A permeteg szakálla szálirúl.

Párától duzzadt felhők csapatát

Ibolyakék fátyollal fonja át.

Kiséri a szürkélő villanatba

Hollóknak mámorittas szolgahadja,
 A vad viharban szárnyuk jól megázik!
 Hallgasd, a föld a vizet hogy nyeli!
 Nézd, fű-fa mily örömmel figyeli,
 Mikor az égen a fény megczikázik.
 Koaksz. (Villám.) A völgyben! Mester jól sütéd el!
 Önmaga gyújtja tavaszi tüzét fel.
 A hámor ég. Világa messze lobban.
 A torony ing. A harangláb leroggyan.
 Füst kél belőle.

ARANYVIRÁG. Ne tereferélj!

Mi érdekel, olyan dolgot mesélj!

VIZIKIRÁLY. Brekeke. Egy ilyen tökmag, ilyen
 Megcsípi, a ki szépen simogatja! [ördögadta
 Mulattatom, hogy vig legyen megint,
 S jutalmul érte még nyakon legyint!
 Hát szólj, mi az, mire kíváncsi vagy!
 Mit akarsz morczos?

ARANYVIRÁG. Hogy békébe hagyj!

VIZIKIRÁLY. Mondd mit szeretnél?

ARANYVIRÁG. Semmit!

VIZIKIRÁLY (könyörögve). Mondd-sza meg!

ARANYVIRÁG. Csak el szeretnék menni tőletek!

(Könyes szemmel a távolba mered.)

VIZIKIRÁLY (fájdalmasan szorongva).

Mivel bántottalak meg? Mit kívánsz?

Az embereknek országába vágysz?

Ne menj oda, az ember furcsa egy lény:

A vakeset szeszélyiből születvén,

Felében e világhoz tartozik
 Felében, tudja Isten, hova szít.
 Testvér gyanánt keletkezett belőlünk,
 S ellenséggéppen züllött el mitőlünk!
 Jaj annak, ki a szabad hegyvilágból
 Ez átkozott fajzathoz odapártol!
 Mert bár alapja gyöngye, botorul
 A saját gyökerében dúlva-dúl,
 S beteg velővel szaporodik el
 Mint burgonya, mely pinczében kikel.
 Sóvárgó karral a fényt öleli
 S a napot, anyját, sohsem ismeri!
 A szellő, mely a rügyeket kinyitja,
 A beteg ágat könnyen leszakítja!
 Ne távozz kandin! Innen elszakadva
 Malomkövet kötsz balgán a nyakadba!
 Ott ködös éjbe szenderítenek
 Sírást tanulsz meg nevetés helyett!
 Ott lelked ódon könyv nyügén hever
 S napanyánk átka téged is lever!

ARANYVIRÁG. Anyóka mondja, hogy bölcс férfi vagy!

Hát nézd: a sok patak és zuhatag
 Mind-mind a csermely, minden ér
 Az ember országába tér.

VIZIKIRÁLY. Koaksz, brekeke! De te nem térhetsz!

Halld, mire int egy ezeréves —
 E szolgahad ám menjen odaki
 Szennyest kimosni, malmot hajtani,
 Öntözni kel-, káposzta ágát,
 Lenyelni — brrr! — miféle trágyát,

De te tündér Aranyvirág
 Férjül szerezhetsz egy királyt!
 Zöld kristályból koronám van készen,
 Aranyos teremben fejedre tészem,
 A deszka, palló tiszta kék kő
 Asztal, szekrény kaláris ékkő!

ARANYVIRÁG. Koronád, ha színszafírból lenne
 Pávázzanak a te lányaid benne!
 Aranyhajam én jobban kedvelem,
 Ez a koronám s nem nyomja fejem!
 S ha kaláris nálad az asztal, a láda —
 Nem csábít a hal, a béka világa!
 Nem kell nekem se bűz, se kút, se láp,
 Maradj magadban s brekekézz tovább!

(Távozni készül.)

VIZIKIRÁLY. Hová akarsz hát?

ARANYVIRÁG (könnyedén, idegenül). Hozzá mi közöd?

VIZIKIRÁLY (fájdalmasan). Nagyon sok! Hajh! Brekeke.

ARANYVIRÁG. A hova tetszik!

VIZIKIRÁLY. A hova tetszik?

ARANYVIRÁG. Ide meg oda!

VIZIKIRÁLY. Ide meg oda?

ARANYVIRÁG (felveti karjait). Meg az emberekhez!

VIZIKIRÁLY (legnagyobb ijedelemmel).

Koaksz (nyögve) Koaksz (halkabban) Koaksz (fejét rászva)
 Brekeke!

Az első felvonás vége.

MÁSODIK FELVONÁS.

Henrik harangöntő háza. Ó-német lakosztály. A fenékfal fele egy mély fülkéből áll, a hol van a nyílt tűzhely, felette a kéménynyel. A kihült szén felett függ az üst. A másik, kisebb eső falrészben ólmos ablak, alatta ágy. Az oldalfalakban egy-egy ajtó, a bal a műhelyhez vezet, a jobb a pitvarba. Elül jobbra egy asztal székekkel. Rajta tejes korsó, poharak és egy czipó kenyér. Nem messze az asztaltól a medencze. Ó-német képek díszítik a tért, mindezek felett Krisztusnak festett fából faragott képe. Henrik két fia vasárnapi ünneplőben ülnek a tejesbögrécskéjük mellett. Magda asszony szintén ünneplőben, jobbról jön a szobába. Kezében egy bokréta mennyországlulcsa. Kora reggel.

A világosság növekedik.

MAGDA. Lám, gyerekek, mit hoztam. A sövénynél
Egy nagy darab rét volt evvel benőve,
Így hát apuskánk mai ünnepére
Feldíszíthetjük illendően magunk.

ELSŐ FIÚ. Nekem mamuska . . .

MÁSODIK FIÚ.

Nekem.

MAGDA.

Mindenik

Öt-öt virágot kap közületek,
Mikből már egy is az eget kinyitja!
Igyátok meg a reggelit. Egyétek
Karéjtokat és aztán indulunk.
Mert a templomhoz hosszú ám az út.

SZOMSZÉDASSZONY (az ablaknál).

Már felkelt, szomszédasszony?

MAGDA. Már hogy is ne!

Szemet se hunytam egész éjszaka!

De mivelhogy nem gond miatt viraszték,
Oly friss vagyok, miként ha mormotérként
Pihentem volna. Ma derült napunk lesz!

SZOMSZÉDASSZONY. Az meglehet!

MAGDA. Szomszédasszony velünk tart?

Ajánlom jöjjön. Jó lesz mivelünk
Baktatni, mert ezek a piczi lábak
Bizonyynyal nem tudnak nagyon sietni.
Bár én, őszintén szólva, jobb szeretnék
Repülni, minthogy gyalog bandukoljak,
Úgy hajt a lelkem sürgető örömmel!

SZOMSZÉDASSZONY. Az éjszaka nem tért haza ura?

MAGDA. Mi jut eszébe? Avval már beérem

Ha biztosan függ tornyán a harang,
Mikor a község máma összegyűl!
Rövid volt az idő! Sietni kellett,
Hogy kész legyen. Hálát adok az égnek,
Ha Henrikemnek egy órányi alvás
Jutott ki és szemét lezárható
Erdő gyepén pár percznyi pihenésre.
Nagy munka volt, de még nagyobb jutalma!
El sem hiszi, mi tisztán, jámborul,
Csodásan zeng az új harang. Figyeljen
Ha ma először megereszti hangját:
Olyan mint prédikáció, imádság,
Mint angyalének, üdvösség, vigasz!

SZOMSZÉDASSZONY. Jó, jó. Csupán azon csudálko-
 Hisz tudja, hogy ajtóm küszöbiről [zom —
 Láthatni a hegyen a templomocskát —
 Úgy egyeztek meg, hogyha biztosan
 Függ a harang a torony tetejében
 Örömjelül fehér zászló lobog ki —
 Eddig fehér zászlót nem vettem észre.

MAGDA. Csak nézze jól meg. Bizton ott lebeg már!

SZOMSZÉDASSZONY. Nem, nem ha mondom...

MAGDA. S ha úgy volna is

Semmit se tesz. Ha sejtené, miként én,
 Hogy mennyi fáradságba van
 Ilyesmi mű, hogyan töri fejét
 A mester éjt-nap, hamarost belátná,
 Hogy nincs azon mit csodálkoznia,
 Ha nincs helyén az utolsó szögecske
 A perczre, hogy előre kicsinálták!

Tán látja már most lengeni a zászlót?

SZOMSZÉDASSZONY. Nem igen hinném! A faluba
 Hogy valami nincs rendén odafönn. [mondják,
 Baljósjelek történtek sokfelé.

Mondják: a hegyi gonosz szellemek
 Felbőszültek az új harang miatt.

Csodálom, hogy nem vette a hírét:
 A jegyző fölment számos emberekkel.
 Mondják...

MAGDA. Mondják... A jegyző odament?
 Az istenért!

SZOMSZÉDASSZONY. Nem tudni biztosat még.
 Aggodalomra nincs még semmi ok

Könyörgök, ne izgassa föl magát!
 Még éppenséggel nincs szó balesetről!
 Mondják, csak a harangszekér törött el
 S csak a haranggal történt valami,
 Mi az, nem tudni...

MAGDA. No, ha nem egyéb —
 Csak épkézláb maradjon mesterem:
 Bokrétám sem vetem le a harangért!
 De mivelhogy nem tudni biztosat,
 Kérem, gondozza a gyerekeket!

(Kiemeli őket gyorsan az ablakon.)

SZOMSZÉDASSZONY. No persze, persze. Nagyon szí-
 MAGDA. Hát vegye kérem a házába őket, [vesen!
 Mert elsietek úgy ahogy tudok,
 Segíteni a hogy tőlem telik.
 Mert ott kell lennem (kisiet) a hol mesterem van!

(A szomszédasszony távozik az ablaktól. Hangzsivaj, utána Magda sikolya. A lelkész jön be sietve, felsóhajt és szemét törli. Körültekint fürkészve és gyorsan felbontja az ágyat. Visszafut és az ajtóban találkozik a hordágygyal, a melyen Henrik fekszik. A tanító és a borbély viszi. Alája zöld ágak vannak terítve. Magda követi teljesen megtörve, mereven, majdnem eszelősen. Egy férfi és egy nő vezetik. Megette nép tolong be. Henriket az ágyra fektetik.)

LELKÉSZ (Magdához). Térjen magához asszonyosság! Ha-
 Hittük, mikor a ravatalra tettük, [lottnak
 S útközben mégis eszméletre tért,
 S a doktor, a ki látta, biztosít,
 Hogy van remény még.

MAGDA (felbúgva).

Istenem! Remény!

Egy pillanat csak. Oly boldog valék!

Mi történt vélem? Mi történik itt?

A gyerekek hol vannak?

LELKÉSZ.

Türelem

Asszonyosság! Hit és bizalom az Úrban!

Hisz tudja: hol a veszély legnagyobb,

Legközelebb ott Isten segedelme!

Ellenben hogyha úgy határozá,

Hogy e földön már nem gyógyítja meg,

Egyben találhat biztos vigaszt:

Hogy férje örök üdvben részesül.

MAGDA. De mit beszél nekem, lelkész uram

Vigasról? Nincsen szükségem vigaszra!

Meggyógyul ő! Meg kell gyógyulnia!

LELKÉSZ. Igen. Reméljük! De ha mégsem úgy lesz,

Az Úrnak akaratja teljesül.

Így, avvagy úgy — a mester győzni fog.

Az Ég Uráért készíté harangját,

Az Ég Uráért szállt föl a hegyekbe,

Hol törhetetlen sötét szellemek

Örvények, szirtek Istennel daczolnak!

Ő elbukott az Úr szolgálatában,

Megküzdve gaz pokoli fajzatokkal,

Kik reszketvén harangja hangitól,

Kaján testvéri frigyben egyesülten

Reá lecsaptak. Megbűnhődnek érte!

BORBÉLY. Egy javasasszony él itt valahol,

Mint Krisztus tanítványa egykoron

Imával gyógyít!

LELKÉSZ. Tessék kikutatni

S ha megtalálta, hozza ide gyorsan!

MAGDA. Mi történt véle? Mit bámultok itt?

Lóduljatok pogány kíváncsiak!

Ne érintsétek pillantásotokkal!

Takarjátok be! Még megölik őt!

Vagy legalább beszennyezik! Ki! Ki!

A kóklereknél tátsátok ki szátok!

Mi történt véle? Megnémultatok?

TANÍTÓ. Nehéz kitudni, hogy esett a baj:

Buktába tán megfogta a harangot.

Az bizonyos, ha látná a helyet, hol

Zuhanni kezdtek, térdire borulna

Az Úr előtt. Mert igazi csuda

Hogy férje él még...

HENRIK (gyöngén). Adjatok vizet!

MAGDA (villámgyorsan felpattanva). Takarodjatok!

LELKÉSZ. Fogadjatok szavát,

Jó emberek! (Az emberek el.)

Ha rám szüksége volna

Asszonyosság! tudja, hol talál meg engem!

BORBÉLY. Meg engem is!

TANÍTÓ. Én tán itt maradok!

MAGDA. Nem! Senki, senki!

HENRIK. Adj egy kis vizet!

(A lelkész, tanító és borbély rövid tanácskozás után fejcsóválva és vállatvonva el.)

MAGDA (vízzel Henrikhez siet). Ébren vagy, Henrik?

HENRIK. Szomjazom. Nem értesz?

MAGDA (akaratlanul). Türelmet!

HENRIK. Várj csak Magda egy kicsit!

Rövid időn belül megtanulok

Türelmet gyakorolni. (Iszik.) Köszönöm!

MAGDA. Henrik, ne szólj így. Megszorong szívem

Ha így beszélsz.

HENRIK (lázás indulatban). Te csak ne ijedezz!

Mert élned kell még nálam nélkül is.

MAGDA. Nem akarok, nem bírok nélküled!

HENRIK. Gyerekes a fájdalmad! Ne kínozz,

Méltatlan hozzád, mert te anya vagy!

Értsd meg e szót s szedd össze az erőd.

MAGDA. Csak most ne szólj hozzám ily ridegen!

HENRIK (elgyötörve). Ridegnek mondd, ami az igaz-

Minden jószágod, életed, szerencséd [ság!

A gyermekek ágyába van letéve!

Fehér párnáin nyugszik mindened,

S ha nem úgy volna, átok verne meg!

MAGDA (ráveti magát).

Isten segíts! Téged jobban szeretlek

Mint gyermekinket s önnönmagamat!

HENRIK. Úgy jaj tinektek, ti korai árvák,

S százszor jaj nékem! arra kárhozott,

Hogy elragadjam betevő falattok!

De érzem, méreggé lesz nyelvemen.

S ez jól van így. Mindenképp: ég veled!

Ajánlak annak, kit el nem kerülünk — —

Sok üdvözölte már derült sugárként

A sír sötétjét. Én is úgy tekintem.

(Lágyan.)

Add a kezed. Sok bánatot okoztam
 Neked. Úgy tettel, mint szóval gyakorta
 Sértém szerelmed. Magda... megbocsáss most.
 Nem úgy akartam s mindig újra kellett.
 Ki hajtott, nem t'om, de mind újra hajtott
 Neked okozni fájdalmat s magamnak.
 Bocsáss meg, Magda!

MAGDA. Mit bocsátanék meg?
 Henrik, ha szeretsz, hozzám ne beszélj így,
 Mert megrikatsz, inkább szidj és pirongass,
 Tudod, hogy mim vagy nékem...

HENRIK (elgyötrődve). Nem tudom.

MAGDA. Te elvettél, emberré fölemeltél...

Tudatlan félelemben éltem addig
 Akár örökké szürke ég alatt:
 Örökre csábítottál, elragadtál,
 És sohasem érzem jobban a szerelmed,
 Mint hogyha homlokom erős fogással
 El a homálytól, fényhez fordítottad.
 S most megbocsássak néked, a kinek
 Éltemmel, mindenemmel tartozom!

HENRIK. Milyen kusza a lelkek szövedéke!

MAGDA (haját simogatva lágyan).

Ha ezt, amazt tán a kedvedre tettem,
 Honn s a műhelyben mulattattalak,
 És vissza nem tetszettem a szemednek,
 Gondold meg, Henrik — én, ki szívesen
 Od' adtam volna néked az eget —
 Egyebet nem adhattam teneked.

HENRIK (nyugtalanul).

Hogy meghalok, helyes! Javunkra van.
 Mert élve, Magda... hajolj közelébb!
 Mind a kettőnknek jobb, ha meghalok.
 Te azt hiszed, mert szépen kivirultál
 Hogy virulásra ébresztettelek:
 Tévedsz! A nagy csudatevő akarta,
 Ki holnap zordon téli viharával
 Szétostorozza a tavaszi erdő
 Százmilliónyi fakadó rügyét!
 Mind a kettőnknek jobb, ha meghalok...
 Lám, vén és korhadt voltam... durva forma! ...
 Nem bánom, hogy a világ Mestere,
 Nem alkotván meg jobban, félredob most
 S midőn saját rossz művemnek utána
 Hatalmasan örvénybe taszított,
 Belényugodtam. Mert rossz volt a munkám.
 Mely lebukott a mélybe, a harang
 Nem volt való a hegyek magasára
 Visszhangra kelteni a bércztetőket!

MAGDA. Szavaid érthetetlenek előttem!

Műved oly kiválóan sikerült volt,
 Egy hólyagocska sem maradt a fémbe,
 «Mint angyalkar szól a mester harangja!»
 Mind így dicsérte egyértelműen,
 Mikor ott kinn a fák közé akasztva
 Megzendíté ünnepi szózatát!

HENRIK (lázasan).

A völgybe szól, de nem a hegyeken!

MAGDA. Ez nem igaz. Hallottad volna, mint én,

Mit szólt a lelkész a harangozóhoz:

«Be gyönyörűn csendül majd a hegyekben.»

HENRIK. A völgybe szól, de nem a hegyeken!

Ezt én tudom csak. A lelkész nem érti...

Én meghalok s úgy akarom, fiam.

Mert hogy ha felépülnék valahogy

S borbély uram szükségből összeférczel,

Hogy eltengődjem nyomorék gyanánt:

Eképp' az élet forró italát,

Mely sokszor édes, sokszor keserű,

De mindig erős volt, a hogy megittam,

Izetlen, poshadt löttyre váltanám —

Igya meg így, kinek rá kedve van!

De én utálok ezt a kotyvalékot.

Hallgass. Ne szólj. S ha oly orvost hivatnál,

Kiről hinnéd, hogy meggyógyítani tudna,

Ki felkelthetné régi örömem

S megaczélozná régi munkakedvem —

Elveszve volnék Magda akkor is!

MAGDA. Krisztusra kérlek, mondd hát, jó uram,

Hogyan változhattál meg ennyire?

Ily férfiú, ilyen jeles tehetség,

Kit magasztalva szeret mindenik!

Művészetének mestere! Ki száz

Meg száz harangot buzgón készített,

Mik száz toronyról hirdetik nevét,

Mik a te lelked büszke szellemét

Kelyhek gyanánt kiontják messze tájra!

Te beleforrtál az est biborába,

Beléolvadtál a regg aranyába!

Te gazdag, a ki annyit adhatál,
 Te égi hang, ki kéjjel szürcsöléd
 Az ajándékozónak gyönyörét,
 Míg koldus kín kegyelemkenyerünk —
 Te vagy hálátlan eddigi művedhez!
 Hogyan kergethetsz oly életbe Henrik!
 Melyet te útálsz? Hát nekem mi volna,
 Számomra mi lehetne, ha te is
 Fabatkaképpen ellököd magadtól? [most,

HENRIK. Rosszul értettél — úgy csendült szavad
 Oly mélyen, tisztán, mint sohsem harangom,
 Bármennyit alkoték is! Köszönöm.
 De Magdám! kell, hogy jól fogd fel beszédem:
 Utolsó művem — lásd — nem sikerült.
 Szorongó szívvel ballagék utána
 Mikor gyűhézve s káromkodva rútol
 A harangot a hegyre czipelék.
 Nos: lebukott talán száz ölnyire
 S a tengerszembe nyugszik most művem,
 Erőm, művészetem végső gyümölcse —
 Nem termett jobbat egész életem
 S éltemből jobb nem is teremhetett.
 Hát hadd kövesse kontár művemet!
 Ott nyugszik most a tengerszembe, bár én
 Nyomorú végem búsan tengetem.
 Akárhogy is siratom vesztéségem,
 Az bizonyos: nem térnek vissza többé
 Sem a harangom, sem az életem —
 S ha rátapadt tán sóvár epédésem,
 Hogy újra halljak elhalt hangokat —

Jaj nékem! A lét, melyet így viseltem,
 Számomra csak bánattal volt tele,
 Meg tévedéssel, tébolylyal, epével. — —
 De így többé nem viselem. A völgyek
 Békéje már nem csillapítja vérem.
 Mi bennem él, a hegy felé törekszik,
 Oda sovárg a ködtenger fölé,
 Hogy erőt szíva a derült magasból
 Munkára keljen. S' mert ezt nem birom
 S' mert hogy ha fel is küzdeném magam,
 Újból lebuknám, inkább meghalok! — —
 Hogy újra éljek, meg kén' ifjúhódnom,
 A hegy bűbájos mesebimbajából,
 Másodbimbóból új gyümölcsöt adnom!
 Új erőt kén' éreznem a szivemben,
 Velőt kezemben, vasat izmaimban,
 Még sohse hallott új műalkotáshoz
 Vad győzedelmi kedvet:

MAGDA. Henrikem!

Ha megtalálni tudnám, mire vágysz,
 A forrást, mely új ifjúságot ad —
 Véresre futnám érte talpomat,
 Még hogyha benne lelném is halálom,
 Csak ajkaidnak hozzon ifjúságot!

HENRIK (elgyötörve, összeesik, lázálomban).

Te édes, kedvesem... nem, nem kívánom...
 Italod nem kell. A forrásba vér van... [halni!
 Nem kell, eredj... hagyj... hagyj meghalni...

(Elalél.)

LELKÉSZ (visszajön). Hogy állunk asszonyság?

MAGDA. Iszonyú rosszul!

A lelke legmélyében nagybeteg,
Mégfoghatatlan kín mállasztja szét,
Már nem tudom, mit rettegjek, reméljek!

(Magára vesz gyorsan egy kendőt.)

Egy csodatévő asszonyról beszélt...

LELKÉSZ. Helyes, asszonyság! Épp azért jövék:

Ott lakik... alig egy mértföldnyire...

Hogy is hívják? A fenyvesben lakik

Túl a határon. Mi is a neve?

MAGDA. Tán Agganyó?

LELKÉSZ. Az égre? Hova gondol?

Ez gaz boszorkány! Ördög czimborája,

Kit meg kell ölni! Már fel is vonultak

Furkós botokkal, fáklyákkal, kövekkel,

Hogy elpusztítsák. Hisz csupán csak őt

Okolják a megtörtént balesettel! —

A kit én mondok: pásztor özvegye,

Füves asszonynak hívják, jámbor egy nő,

Egy vén receptet hagyott rá ura,

Melyről sok ember erősítgeti

Hogy csodaszerű gyógyhatása van.

Keresse fel!

MAGDA. Úgy is oda akartam.

(Aranyvirág, cselédnek öltözve, egy kosár eperrel.)

MAGDA. Ki vagy leányom? Mi járatba vagy?

LELKÉSZ. Annuska ez, Mihályék kunyhajából,

De ne kérdezze, néma a szegény.

Epret hoz ide. Jó leány különben.

MAGDA. Jer ide, lányom. De mit is akartam?

Lám, ott az uram lázbeteg. Ha ébred

Kezére járj! Megértetted szavam?

Füves asszony — úgy-e ez volt neve?

De nagy az út, távoznom nem szabad,

Két perczre csak. Tán szomszédasszonyom

Elmegy helyettem. Mindjárt itt leszek,

Hát ne felejtse el... ó be fáj szívem! (El.)

LELKÉSZ. Állj itt kevéssé. Még jobban teszed

Ha ide ülsz. Légy okos és ügyes

Ha tán, miben itt hasznodat veszik!

Jót teszel véle, megfizeti Isten — —

Nagyon megváltozál kedves leányom

Hogy utóljára láttalak. Maradj meg

A tisztességnek útján, mert az ég

Nagy szépséggel áldott meg tégedet!

Valóba lányom, hogy így megtekintlek:

Te vagy-e vagy más... szinte megzavarsz.

Olyannak látszol, mint a mesebéli

Herczegkisasszony! Sohse gondolám!

Ily hirtelen! — Hütsd lázas homlokát!

Értettél? (Henrikhez.) Az Úr adjon gyógyulást! (El.)

ARANYVIRÁG (eddig félnék volt és alázatos, most teljesen megváltozott és hevesen sürgölődik).

Csillámszíkra a parázsba,

Serczegj éltető fúvásra,

Te piros szél törj elé,

Mint te pusztán születém!
Sisteregve zümmögj!

(A tűz fellobog.)

Üstöm ide-oda lobban,
Rézfedél, be nagy súlyod van!
Forrj leveske, ár dagadj,
Balzsamot a sebre adj!
Sisteregve zümmögj!

(Felemelte a rézüst fedelét és megvizsgálta tartalmát.)

Májusfüvet, frisset, zsenget
Az italba keverek még,
Legyen édes, hő, erős,
Ki megissza, vasvelős,
Sisteregve zümmögj!

Most répát hámozok, vizet hozok.
Üres a kád. Előbb az ablakot ki!
Szép az idő. De szél kel holnapig!
Egy hosszú felhő órjas hal gyanánt
Pihen a bércezen, holnapig kiduzzad
S belőle a vad szellemek süvöltve
Zúgnak alá az embervölgy felé!
Kakuk, kakuk! Itt is szól a kakuk!
S fecskék czikáznak át a levegőn,
Hol ragyogón nyomul elő a nap.

(Henrik kinyitotta a szemét és Aranyvirágra mered.)

Most répát hámozok, vizet hozok.
Cseléd vagyok, hát sok dolgom akad —,
Csak te ne hagyd el munkád, jó tüzem!

HENRIK (mondhatatlan csodálkozással).

Ki? Szólj, ki vagy?

ARANYVIRÁG (gyorsan, frissen, elfogulatlanul).

Aranyvirág vagyok.

HENRIK. Aranyvirág? Sohsem hallám neved.

De valahol — úgy tetszik — láttalak!

Hol is volt az?

ARANYVIRÁG. Fenn a hegyek között.

HENRIK. Igen, igen. Hol lázasan hevertem

Ott álmodálak — s újból álmodom most!

Furcsák az álmok. Nemde? Ez a házam,

Ott ég a láng saját tűzhelyemen,

Ágyban vagyok halálos betegen.

Ott az ablak... kinn fecske szálldogál...

A kertbe mind a csalogány dalol...

Jázminillat csap hozzám s orgona —

Mind érzem, látom legapróbb ízében

Ott fenn a mennyezetben a csomót...

S mégis csak álom.

ARANYVIRÁG. Ej, miért csak álom?

HENRIK (elragadtatva). Hát mert csak álom!

ARANYVIRÁG. Biztosan tudod?

HENRIK. Igen. Nem. Ej... Ne ébredjek, a fő!

Biztos vagyok-e benne, kérdezed,

Nem bánom, légyen álom vagy való,

Azt érzem, látom: Te itt vagy, te élsz!

Te édes... mindegy, bennem vagy körültem!

S ha önnön lelkem szüleménye volnál,

Szeretlek így is, úgy is! Csak maradj!

ARANYVIRÁG. A meddig tetszik!

HENRIK.

Mégis álmodom!

ARANYVIRÁG. Vigyázz! Most felemelem piczilábam,
A piros sarkát látod? Jó. Ez itt
Egy mogyoró. Ezt ime, megfogom
Hüvelykujjammal és a mutatómmal,
Most sarkom alá... recses — ketté törött!
Hát ez is álom?

HENRIK.

Isten tudja csak.

ARANYVIRÁG. Figyelj tovább hát. Most hozzád me-
Ágyadra ülök, már itt is vagyok, [gyek,
Most mogyorómat vígan lakomázom —
Terhedre vagyok?

HENRIK.

Nem, de magyarázd meg:

Honnan jövel s ki küldött ide téged?
Mi dolgod nálam, a ki itt letörten
Kinnal tele várom be földi pályám
Lealkonyultát.

ARANYVIRÁG.

Te tetszel nekem,

Honnan jövék, azt magam sem tudom.
Sem azt, mi lesz belőlem. Agganyókám
A szirt moháról vett fel egykoron
S egy szarvasünő volt a szoptatóm.
Hazám az erdő, a hegy és a puszta.
A szélben, hogyha zúg, sikolt, vonít
S vadmacskaképen morgolódva nyávog,
Ott lejttem könnyen forgó tánczomat.
Ott kaczagok, ujjongok szilajan,
Hogy szinte pukkadoz nevettiben
Sellő, Manó, Vízikirály. De jaj
Annak, ki bosszant, mert ha megharagszom,

Megharapom s kikaparom szemét.
 Nem járnak jobban, ha békébe hagynak.
 Mert jóra, rosszra egyként áll fejem,
 Akként, a hogy kedvem kerekedik.
 De tégedet szeretlek. Te ne félj,
 Hogy megkarmollak. Nálad maradok,
 Ha tetszik, ámde sokkal okosabb,
 Ha feljössz velem a magas hegyekre!
 Meglásd, ott mily hű szolgálód leszek.
 Ha titkos aknák rejtekébe viszlek,
 Gyémántot és karbunkulust találhatsz!
 A mit parancsolsz, megteszem neked.
 Ha engedetlen, lusta is vagyok,
 Sőt sokszor durczás és alattomos —
 A mit te kívánsz, arczodról lenézem
 S még ki se mondtad — teljesítve lesz.
 Úgy véli Agganyókám ...

HENRIK. Mondd, fiam.

Ki ez az Agganyókád?

ARANYVIRÁG. Agganyókám?

HENRIK. Igen.

ARANYVIRÁG. Hát sohse hallottad a hírét?

HENRIK. Ember vagyok s nem látok!

ARANYVIRÁG. Látni fogsz!

Mert a kinek szemét én csókolom,

Minden világtáj annak megnyílik!

HENRIK. Úgy tedd nekem.

ARANYVIRÁG. Nem moczczansz?

HENRIK. Ám kísértsd meg!

ARANYVIRÁG (megcsókolja szemét).

Ti szemek, nyiljatok ki.

HENRIK.

Gyermekem,

Kit végórámra küldött el a jó sors,

Te bimbózó ág, kit isten keze

Egy távoli tavaszról tört nekem,

Te szabad sarj! bár az volnék megint,

Ki egykor ifjan a világba mentem,

Ujjongva szorítnálak kebelemre!

Vak voltam, im! megteltem fénysugárral,

S a te világod kezdem sejteni!

S hogy lényed, te talányszerű teremtmény

Magamba szívom, érzem, újra látok! [rint.

ARANYVIRÁG. Ej, nézz meg hát kényed-kedved sze-

HENRIK. Mi szép! Mi pompás aranyhajzatod!

Veled, te álmaim legszebbike,

Káron sajkája, fejedelmi bárkám,

Mely biborosan, ünnepi menetben

Nappirkadó kelet felé evez.

Érzed a szellőt? Titkon lesodorta

A déli tenger lágy hullámiról

A tajtékpermetetet s légbekapva

Gyémántsziporkát hullat mi reánk.

Mi meg arany, ezüst közt heverészve

A távolt mérjük boldog bizalommal,

Mely elválaszt — tudod — a zöld szigettől.

Ösméred-e a nyírfák sűrű rendjét,

Kik megfürödni lejtenek alá

A ragyogón kéklő habok színéhez?

Hallod-e a tavaszi dalnokok

Felharsanó dalát... mind, mind reánk vár!

ARANYVIRÁG. Igen jól hallom.

HENRIK (alélva). Úgy hát kész vagyok.

Ha ébredek, valaki hív magával,

Aztán elalszik a fény. Valóm lehül.

A látnok meghal vak koldus gyanánt...

De tégedet megláttalak...

ARANYVIRÁG (varázsló mozdulatokkal).

Mester, pihenj meg álom ölén!

Ha ébredsz, légy örökre enyém!

Azalatt kívánság bűvereje

A gyógyítást fejezze be!

(A tűzhelynél sűrög, közben szaval.)

Elátkozott kincsek fölszínre törnek,

Föld mélyeiben nem tündökölnek.

Hiába ugatnak izzó ebek —

A merész művén mind elszepeg.

De dologra készen hódolunk

Annak, ki megment, mert urunk!

(Henrik felé lóbálva tagjait.)

Egy, kettő, három,

Ujhodásod várom!

Ujjá születted,

Szabaddá lettél!

HENRIK. Mi történt velem? Milyen csodaálom

Tartott ölében? Mily hajnal sugára

Hat bé szobámba, kezem aranyozva.

Ó regg fuvalma! Ó nagy istenem,
 Ha az erő, mely bennem forrva zsong,
 Szívemnek ez a féktelen heve
 Hahogy jele a te akaratodnak —
 Akkor, ha újra fellábadni tudnék,
 Még egyszer lépnék az életbe ki,
 Még egyszer vágnám, hinnék és remélnék!
 S nagyot alkotnék...

(Magda belép.)

Magdám, te vagy itt?

MAGDA. Felébredt?

HENRIK. Igen! Magda, te vagy itt?

MAGDA (örvendező sejtelemmel).

Hogy vagy?

HENRIK. Nagyon jól. Ujra éledek.

Igen -- úgy érzem -- új életre keltem.

MAGDA (magánkivül).

Él! Él! Ó Henrik, Henrik, kedvesem!

(Aranyvirág ragyogó szemmel félre áll.)

A második felvonás vége.

HARMADIK FELVONÁS.

Elhagyott üveghuta a hegységben. Jobbra egy természetes sziklából, mely a fal helyét foglalja el, víz csörgedez agyagcsövön át egy természetes kővályuba. Balra: Kovácstűzhely kéménynyel és fújtatóval. A bal fenéken a pajtaszerű nyílt bejáráson át meglátni a bérczvidéket: Ormokat, ingoványokat, fenyveseket, közvetlen közelben meredek lejtőt. A tetőn a huta füstfogója. Jobbra csúcsíves sziklahasadék. Az Erdei Manó, ki a kunyhón kívül láthatólag odahordott egy fenyőbunkót a kint felhalmozott rakásra, habozva lép be és körülnéz.

A Vízikirály kiemelkedik csipőig a vályuból.

VÍZIKIRÁLY. Csak térj be hozzám! Brekeke!

ERDEI MANÓ.

Te vagy?

VÍZIKIRÁLY.

Az ám! Pokolba fenyőfüst- s korommal?

ERDEI MANÓ. Hát kirepültek?

VÍZIKIRÁLY.

Kicsodák?

ERDEI MANÓ.

No ők!

VÍZIKIRÁLY. Úgy lesz, különben itt lézengenének!

ERDEI MANÓ. A Frányát láttam fejszével, fűrészs-

VÍZIKIRÁLY. Mit szólt?

[szel.

ERDEI MANÓ.

Hogy itt kuruttyolsz valahol.

VÍZIKIRÁLY. Hát fogja be fülét a szemtelen!

ERDEI MANÓ.

Azt mondta, szörnyű kínosan brekegsz.

VIZIKIRÁLY. A nyakát tekerem ki!

ERDEI MANÓ. Jól teszed.

VIZIKIRÁLY. S a másikat megfojtom!

ERDEI MANÓ (nevet). Átkos egy faj

Nyomul be hozzánk. Akadályt lever,
Érczet kiolvaszt, forraszt, főz, kever,
A Hegyöregjét s a Vizikirályt
Befogja, hogy elhúzzák kocsiját.
A legszebb tündért kapja kedvesül,
S mi szívhatjuk fogunkat messzirül.
Ez meg virágom lopja, barna kvarczom,
Aranyt, borostyánt s ékkövet kisarczol.
Neki szolgál nappal, mint éjszakán,
Őt csókolgatja, ránk fittyet se hány.
Előle minden gátat félrehárit —
Hej, hogy ledönti erdők büszke fáit,
Pörölycsapásin reng a bérczek orma,
Kovácsützenek pírja beragyogja
Legtávolibb odúmnak belsejét —
Az ördög tudja min töri fejét!

VIZIKIRÁLY. Brekeke. Mért akkor le nem taszított-
Úgy most már rég a víz mélyébe rothad [tad?
Harangöntőd a harang beste mellett!
S a harang, ha koczkapohárkám lenne,
Koczkául a csontját ráznám benne!

ERDEI MANÓ. Kakasra mondom, tőled ez kitellett!

VIZIKIRÁLY. Mind e helyett itt vigan sürgölődik.
Minden csapása elhat a velőmig!

(Siránkozva.)

Számára készül gyűrűcskéje, csatja,
És gyöngé arczát, mellét czirogatja.

ERDEI MANÓ. Pofámra mondom, még nem láttam
Ilyen vén ficzkó siránkozni kezd, [ezt!

Mert foga fájdul egy tündérleányra —

Hát nem kell néki a Vizek királya!

Legyen eszed: ha néki már nem kellesz,

Szállj hát alá a kedvezőbb vizekhez.

Egy sellőt fogj meg! Tombold ki magad!

Török basánál lehetsz boldogabb!

Végül egész nyugodt marad a véred,

Ha teelötted együtt ágyba térnek!

VIZIKIRÁLY. Meggyilkolom.

ERDEI MANÓ. Belehabarodott!

VIZIKIRÁLY. Ketté harapom torkát...

ERDEI MANÓ. Nem kapod!

Hát mit tehetsz? Agganyó részin áll,

S tudod, nem bánja, bárhogya kiabálj!

Ez a párocska csodakegyet élvez —

Jót már csupán türelmedtől remélhetsz.

VIZIKIRÁLY. Utálatos szó!

ERDEI MANÓ. Az idő halad...

Emberbe mámor nem soká marad!

ARANYVIRÁG (a szín mögött énekelve jő).

A fácskán ült egy bogárka...

Zum, zum!

A kabátja feketesárga...

Zum, zum!

(Megjelenik a színen.)

Ej mily finom vendégek! Üdvözöllek!
 Aranyat mosott-é nékem Vizkirályom?
 Gyökeret hozott-é nékem Kecskelábom?

Ime! Megrakva állok teljesen
 Idegen csodadolgok tömegével,
 Mert igazán nagyon szorgoskodom:
 Itt hegyikristály, itt gyémánt, meg itt
 Aranyporral telt erszénykét viszek.

Itt mézes lépet... Ma forró a nap!

VIZIKIRÁLY. Forró napokra forró éjszakák!

ARANYVIRÁG. Lehet. Hideg víz a te elemed,
 Hát bukj bele és hűtsd le magad!

(Erdei Manó eszeveszetten kaczag. Vizikirály szótlanul alámerül
 és eltűnik.)

ARANYVIRÁG.

Addig bosszant, míg végre megharagszom.

ERDEI MANÓ (még mindig nevetve).

Lovamra mondom...

ARANYVIRÁG. Nézd! Térdszallagom

Kevéssé félrecsúszott! Igazítsd meg!

ERDEI MANÓ. Ha akarod, meglazítom neked.

ARANYVIRÁG. Te kellenél csak! Távozz, jó Manó.

Mert büzt hozol be s egész raj legyet. [kám,
 Felhő gyanánt röpködnek körülötted.

ERDEI MANÓ. Azért különbek, mint a pillenépség,

Mely hímes szárnynyal körülámolyog,

Majd ajkaidra, majd hajadra száll,

S éjjel csípődbe, melledbe fogózik.

ARANYVIRÁG (nevet). Ej! ez ne bántson!

ERDEI MANÓ. Úgy hát add nekem

E kereket. Hogyan került ide?

ARANYVIRÁG. Jobban tudod te azt, te utonálló!

ERDEI MANÓ. Ha a harangkocsit el nem töröm,
Nemes sólymod hálódiba nem fogod!

Hálául add nekem ezt a lomot:

Gyantás kötéllel sűrűn átfogom,

Meggyujtom, aztán lefelé hajítom

A leglejtősebb meredélyen. Ez lesz

Aztán a tréfa!

ARANYVIRÁG. S tűz a faluban.

ERDEI MANÓ. Úgy ám, piros szél, áldozati tűz!

ARANYVIRÁG. Nem lesz belőle semmi. Takarodj!

ERDEI MANÓ. Oly sietősen. Igazán elűzől?

Mondd meg nekem: Mesterkéd mit csinál?

ARANYVIRÁG. Művét munkálja.

ERDEI MANÓ. Ez lesz valami!

Láng nappalon, csók éjjelen —

E harangöntést ismerem.

Hegy völgybe vágy! Völgy vágy hegyet!

S egyszerre kész a műremek!

Valami kores, félisten, állat:

Ég csúfja, föld díszére válhat —

Tündérke bokorba jer velem,

Mit ő tud, én is művelem.

Az ő szerelme sem dicsőbb:

Nem szülsz az Üdvözlőt!

ARANYVIRÁG. Te zsidvány, te szörny! kikaparom

Ha e ritka férfit gyalázni mered. [szemed,

Feloldani küzd az átok alól,

Mikor éjjelen át kalapácsa szól.
 Mert átok sújt mindent, a mi van,
 Alatta nyögünk mindannyian.
 Eredj, hatalmad itten megtörött,
 A mester uralg e falak között!

ERDEI MANÓ. Mit bánom én. Urad tiszteltetem!
 Nyomát majd egyszer én is követem!

(Nevetve el.)

ARANYVIRÁG (rövid szünet után).

Mi van velem? Tikkadt, nehéz a lég!
 Odamegyek a közel hőmezőhöz,
 Ott hűs a barlang. Kristályjég vizével
 Felüdülök majd. Egy kigyóra léptem...
 Egy kékeszöld kövön sütkérezett
 A törmelék közt s felém harapott! —
 Szívem szorul, hajh! Hallga. Ki közelg?

LELKÉSZ (hegymászó ruhában, lelkenedezve megjelenik az ajtó előtt).

Csak rajta, borbély uram! Itt! Utánam!
 Nem könnyű út volt. De szilárdan állok.
 Különben is Isten nevébe jöttem.
 És fáradságom százszoros jutalma,
 Ha sikerül, mint jó pásztorhoz illik,
 Megtévedt birkám visszamenteni!
 Előre bátran (belép). Itt van valaki?

(Észreveszi Aranyvirágot.)

Ej, hát te itt vagy. Mindjárt gondolám!

ARANYVIRÁG (sápadtan, gonoszul).

Mi dolga itt?

LELKÉSZ. Meglátod hamarost.

Ist' úgy se'! én megértetem veled,
Csak egy kicsit hadd fújom ki magam,
Hadd száradjon meg arczom veritéke!
Először is mondd: egyedül vagy-e?

ARANYVIRÁG. Nincs tőlem semmi kérdeni valója!

LELKÉSZ. Ej, ej. Nem rossz! Valóban! Ilyetén-
Kimutatod mindjárt fogad fehérit. [mód
Helyes! Gyorsabban érem így a czélom!
Te!...

ARANYVIRÁG. Óvd, emberke, nyelved!

LELKÉSZ. Nem ijesztesz!

Én tiszta szívem nem remeg előtted!
Vén tagjaimmal ki felbátorított,
Hogy behatoljak a barlangotokba
Megőriz engem, érzem. Ne kísérel
Daczod énrajtam, te ördög szülöttje!
Ne pazarold rám kaczer bájaid!
Te ide csaltad őt hegyormaidra...

ARANYVIRÁG. Kit?

LELKÉSZ. Henrik mestert. Ki lehetne más!

Varázsszerekkel, pokoli itallal,
Míg megjuházott mint szelid öleb!
Ily férfiút, ily jó családapát,
A jámborságnak fényes mintaképét!
Ó istenem! Egy jött-ment utczalánya
Megkaparintja s úgy becsavarintja
Kötényibe, hogy elviszi magával
A hova tetszik! Szégyen és gyalázat! [tam!

ARANYVIRÁG. Rabló ha volnék — tőled nem rabol-

LELKÉSZ. Nem tőlem ! Ej... te orczátlan leányzó —
 Nem tőlem, nem nejétől, gyermekétől,
 De elraboltad az egész világtól !

ARANYVIRÁG (hirtelen megváltozva, diadalmasan).

Vigyázz magadra ! Nem hallod ki jó ?
 Nem hallod-é lépési ütemét ?
 Nem némul-é el szavad dőre gáncsa ?
 Nem olvad-é át örömujjongásba ?
 Nem érzed-é fényét Balderszemének ?
 S miként ha tested táncz lendítené meg ?
 A fű örül, ha lába eltiporja —
 Király közelg. Te koldus ! Le a porba !
 Ihaj ! Köszöntlek drága mesterem !

(Eléje szalad és karjaiba veti magát.)

(Henrik festői munkaruhában, kalapácsal kezében megjelenik. Aranyvirágot kezénél fogva közeledik és megismeri a lelkészt.)

HENRIK. Üdvözlöm szivem mélyiből.

LELKÉSZ. Viszont,

Én kedves mesterem ! Mi csuda történt !
 Erőtől duzzadozva áll előttem,
 Miként egy ifjú karcsú бүкksudár,
 S nemrég a betegágyon hanykolódott
 Roskadt-sápadtan, szint' reménytelen !
 Valóban úgy tekintem az egészet,
 Hogy a nagy Isten hirtelen kegyelme
 Megengedé, hogy ágyát odahagyva,
 Dávid királyként tánczra-dalra keljen,
 Dicsőítvén Urunk Üdvözítők !

HENRIK. Úgy van, lelkész úr !

LELKÉSZ. Csodaszámba megy!

HENRIK. Ez is igaz. Minden érzékemet

Pezsdíti e csoda. Menj, kedvesem,
A lelkész úr izlelje meg borunkat!

LELKÉSZ. Köszönöm. Nem! Nem a mai napon.

HENRIK. Menj! Hozdssa el. Kezeskedem, kitűnő!

De a hogy tetszik. Foglaljon helyet.

Mióta kórság nyügeből kibujtam,

Készültem erre a találkozásra.

Nem is reméltem, hogy először önt
Fogadhatom majd munkám színterén.

Most kétszeresen örülök, belátva,

Hogy önt erő és szeretet vezérli,

Hogy lelkész úr kemény kézzel kibontja

A hivatalnak gyilkos kötelékét,

Meglelni igaz ura istenét!

LELKÉSZ. No, hál' Isten! Mester uram a régi!

Hazudnak azok, kik lent azt kiáltják,

Hogy mesterünk nem az már, a ki volt!

HENRIK. A régi vagyok s mégsem ugyanaz...

Az ablakot ki... s Isten, fény betér.

LELKÉSZ. Jó mondás.

HENRIK. A legjobb, mit ismerek!

LELKÉSZ. Tán jobbat tudnék, ámde ez se rossz!

HENRIK. Ha úgy akarja, nyujtsa hát kezét —

Kakas, hattyú s lófejre esküszöm:

Teljes szívemmel fogadom barátúl

És lelkem tavaszának kapuját

Kitárom lelkész úr előtt.

LELKÉSZ. Csak rajta!

Sokszor megtette, hisz ösmér eléggé!

HENRIK. Igen. Rég ismerem. De ha csalódnám,
S ha aljasságot is leplezne el
A jó barátarcz: oly adakozó
Kedvébe van szívem, hogy aranyát
Be nem mocskolhatná az áruló
Szenylelke sem!

LELKÉSZ. De mondja, mesterem,
Vaj' mit jelent előbbi esküvése?

HENRIK. Kakasra és hattyúra?

LELKÉSZ. S ló fejére!

HENRIK. Magam setudnám, hogy jutott eszembe --
Tán a falu tornyán a szélkakasról,
Mely legfelül áll a napon ragyogva,
A lófejről, szomszédom házaormán,
A hattyuról, mely a kék menybe száll —
Ez vagy amaz bírt a kifejezésre —
Hisz egyre megy. Itt hozza már a bort.
Hát most a szó igaz értelmiben
Mindünk egészségéért ürítem.

LELKÉSZ. Köszönöm, mester! És avval viszonzom:
Sokáig éljen gyógyult mesterem!

HENRIK (fel, alájár). Meggyógyultam, ujjászülettem
Érzem tudomón, mily szélesre tágul, [én —
S mi kéjjel szívja a friss levegőt,
Mikéntha a tavasznak ereje
Belém tódulva szívemet hevítné!
Karomon érzem... milyen vaskemény,
S a kezemen, mely sasnak karmaképp'

A puszta légbe szétterpeszkedik
S újból bezárul türelmetlenül,
Tele tettvágygyal... Látja ott a szentélyt
Kertembe?

LELKÉSZ. Mit..?

HENRIK. A másik uj csodát?

LELKÉSZ. Semmit se látok!

HENRIK. Azt a fát se látja?

Olyan mint egy virágzó, esti felhő.
Mert Freyr Isten szállt rá zsendítőn.
Ha törzsinél megáll lelkész uram,
Buja zsibongás üti meg fülét.
S ott látja rajta méhgyűjtők raját,
Szürcsölve a bimbók dús illatát.
E fához — érzem — vagyok most hasonló.
Megszállta lelkem, mint ez ágakat,
Isten termékenyítő ihlete,
Hogy hirtelen lángolva kivirult —
A szomjas méhek ám hadd jöjjenek!

LELKÉSZ. Tovább! Szavát örömmel hallgatom!

E kivirult fa s mester uram is
Elkérkedhetnek — vaj' gyümölcseik
Megérnek-é, azt Isten tudja csak!

HENRIK. Igaz, barátom... Minden tőle függ!

Húsz ölnyi mélybe taszított le tegnap,
S ma fölemelt s ragyogva állok itt!
Bimbó, gyümölcs, mind tőle származik —
De kérje meg, hogy áldja a nyarat!
Mi bennem rejlik, méltó, hogy megérjen,
Oly remek ez, melyet nem tervezék:

Harangjáték a legnemesebb érzezből,
 Mely önmagától indul s csengve bong.
 Ha kagylóképp' kezem fülemhe' tartom,
 És hallgatózom, hallok a zenéjét.
 Szemem behunyva, a nagy alkotás
 Minden formáját tisztán láthatom!
 Lám, a mit most ajándokul nyerék,
 Mondhatlan kinnal, hasztalan kerestem
 Mikor boldog mesternek csúfolának —
 Mester se voltam, boldog sem valék —
 Most mind a kettő: mester, boldog is!

LELKÉSZ. Hogy más mesternek nevezi, helyes!
 De furcsállom, hogy maga mondja ezt —
 Melyik templomnak készíti művét?

HENRIK. Egynek sem.

LELKÉSZ. Ej. Hát ki rendelte meg?

HENRIK. A ki ama fenyőt utasítja,
 Hogy örvény szélén ily magasra nőjjön!
 Tréfán kívül: A templomocska fenn,
 Minek alapját lelkész úr vetette,
 Rombban hever egyrészt, másrészt leégett,
 Azért egy új templom számára én
 Új alapot teremtek a magasban.

LELKÉSZ. Ó mester, mester! De most nem vitázok,
 Hisz egymással tisztában nem vagyunk...
 Azonban mégis kereken kimondva,
 Mivelhogy műve oly gyönyörű szép...

HENRIK. Igaz!

LELKÉSZ. Hát kérem, ki fizeti művét?

HENRIK. Ó lelkész uram, hogy ki fizeti!

Jutalom járjon ki a jutalomnak?
 Hisz ily harangjátékok e napig
 Nem zárt magába még templomtorony.
 Erősebb hangja tavaszi viharánál,
 Mely a mezőkön bűgva mennydörög,
 S eképp' a harsonáknak szózatával
 Némítsa el a templomok harangját,
 S hirdesse ujjongó riadalommal
 Az új világosság megszületését. — — —
 Nap, ősanyánk te... minden gyermeked,
 A kit emlőd tejével felneveltél
 Aképp' ez is, kemény göröngy szülöttje,
 Forró esőnek árján sarjadott!
 Mind-mind feléd emelje dicsdalát,
 Mert tűzre gyújtál végre engem is
 Miként a szürke végtelent, a mely
 Most lágy pázsittal alattad mosolyg:
 Mindent, a mim van, néked áldozok! — — —
 Ó büszke nap, midőn megszólal egykor
 Virágos templomomnak csarnokából
 A mennydörgés ébresztő szózata,
 S a felhő, mely a hosszú télen által
 Szorongatón súlyosodott fejünkre,
 A messze földre gyöngyesőt leáraszt,
 Melyért sovárgva nyúl milljó merev kéz,
 S mintegy varázserőtől lánggra gyúltan
 Hazaviszi a kincsét kunyhájába:
 Ott megfogják a selyemlobogókat
 Mik — haj! be régen! — várták e napot
 S a napünnephez elzarándokolnak — — —

Lelkész uram, ez ünnep — ismeri
 Az elveszett fiú hasonlatát —
 Napanyánk drága ajándéka lesz,
 Mit megtévedt magzatjainak ad:
 Zászlók susogó rojtjai alatt
 Vonuinak a seregek templomomhoz.
 S megcsöndül im harangjátékom csodája
 Mesésen lágy csábító hangokon,
 Hogy kínos kéjtől sir minden kebel.
 Dalt énekel, egy rég elfeledett dalt,
 A szülőföldről, gyermekszerelemről,
 Mesebeli kutakból meritett dalt,
 Egy ismeretlen ismerős danát...
 S a hogy rákezd titkosan, epeztőn
 — Majd csalogánybú, majd galambkaczaj —
 Megtörik ekkor minden szív jege
 S bőszen gyűlölet, vad szenvedély, kemény dacz
 Forró, forró, forró könyekbe olvad! — —
 S aztán a feszülethez odalépünk
 S könyek között ujjongunk oda fel,
 A hol megváltva a nap erejétől,
 Mozdulni kezd a holt Üdvözítő
 S örök ifjúságában tündökölve
 Mosolygva száll le az új kikeletbe!

(Mind fokozódó lelkesedéssel, végre extasisban beszélt. Most felindulva jár fel s alá. Aranyvirág mámortól és szerelemtől reszkette, lábaihoz simul és megcsókolja kezét. A lelkész a borzadás mind láthatóbb jelei-vel követte beszédét. A végén tartózkodik minden megjegyzéstől. Rövid szünet után erőltetett nyugalommal kezd szólni, de csakhamar elveszti önuralmát.)

LELKÉSZ. Most, kedves mester! meghallám szavát
 S betűről-betűre bebizonyult,
 Mit tiszteletreméltó férfiak
 Aggó szívvel beszéltenek nekem.
 Még a harangjáték meséje is —
 Sajnálom mindezt mondhatatlanul!
 Mellőzve most ömlengő szavait,
 A hogy itt állok a célból jövék,
 Nem mintha áhitoznám a csudáit,
 De hogy bajában támasza legyek!

HENRIK. Bajomban? Ej! Miféle bajba' volnék?

LELKÉSZ. Mester! Ébredjen végre álmiból!

A legrettentőbb álom tartja fogva,
 Miből csak örök kárhozatra juthat!
 Isten szavával ha nem sikerülne
 Felkeltenem . . . úgy elveszett örökre!

HENRIK. Nem hinném.

LELKÉSZ. Mit is mond a biblia:

Kit Isten el akar veszejteni,
 Vaksággal veri meg.

HENRIK. Ha ez a terve,
 Lelkész uram nem tartja vissza karját.
 De ha magam most vaknak mondanám,
 Midőn fenkölt szellemmel telve el,
 Egy hajnali felhő ágán pihenve
 Megváltott szemmel a mennyekbe nézek:
 Megérdemelném, hogy Isten haragja
 Örök sötétséggel büntetne meg!

LELKÉSZ. Hát, Henrik mester, ez a szárnyalása
 Túláságosan fellengző énnekem.

Én egyszerű földönszülött vagyok,
 Nem értek túlcsigázott dolgokat —
 De azt tudom, mit mest'ram elfelejtett:
 Mi jó, mi rossz, mi helyes, helytelen!

HENRIK. Ádám se tudta a paradicsomban.

LELKÉSZ. Ez mind csak lárifári, szóbeszéd!

Megromlott lelket nem takar vele!

Nem szívesen fordítom rá a szót:

Hogy felesége van és gyermeke...

HENRIK. Nos aztán?

LELKÉSZ. Hónapokon át kerüli

A templomot és önnön háza táját,

Hol felesége várja férj' urát

S anyjok könyjében áznak gyermeki.

HENRIK (hosszabb hallgatás után, meghatottan).

Ha letörölhetném e könyveket —

Be örömetst megtenném, jó uram!

Nehéz órákon eltöprengve érzem:

Nőm bánatát most nem enyhíthetem —

Szerelmi lángban ki ujjászülettem,

Nem tölthetem meg üres serlegét

Én gazdagságom feleslegiből,

Mert néki méreg volna most borom!

Vaj', kinek ujj helyett saskarma nőtt,

Egy gyermek könyes arczát simogassa?

Isten segítse!

LELKÉSZ. Gonosz örület

A mit beszél! Igen, nyiltan kimondtam!

A szíve szörnyű keménységítő!

Egészen megrendülve állok itt!

Jól sikerült itt a sátáni csíny!
 Feneketlen gazságu szándoka
 Isten torzképibe rejtezkedett! —
 Nem érzi hát: a mű, mit feldicsért,
 Fölér a legrettentőbb iszonyattal,
 Mit valaha pogány agy kieszelt.
 Inkább a kereszténység fejire
 Lekönyörögném mind a hét csapást,
 Mivel hajdanta megbüntette Isten
 Egyiptomot, mintsemhogya egykoron,
 Készen meglássam ezt a templomot,
 Bál, Belzebub s Molochnak alkotását!
 Térjen meg, mester! Maradjon keresztény!
 Még nincsen késő! Lökje ki e lányzót,
 Ezt a boszorkányt, ezt a rémlidérczet!
 Egyszerre véget ér a bűvarázs
 És mester uram lelke mentve van!

HENRIK. Mikor halálos lázban ténferegtem,
 E lányka jött hozzám s meggyógyított!

LELKÉSZ. Inkább meghalni, mint így talpra állni!

HENRIK. Lelkész úr ekkép' vélekedhetik,
 De én ez új életet elfogadtam.
 Így élem azt s hálás leszek neki,
 Míg a halál feloldja fogadalmam!

LELKÉSZ. Tehát mindennek vége! Haj! nyakig
 Merült be mester uram a gonoszba,
 S ez a pokol, a mit mennynek kifestett,
 Rabúl megejté. Már nem folytatom.
 Csak annyit még: Most is virul a máglya
 Boszorkány és eretnek részire!

Vox populi, vox dei! Működése
 Soká titokba nem maradhatott:
 Nem csoda, hogy gyűlöletet fakasztott —
 Lehet, hogy a nép zúduló haragja
 Tovább nem csillapítható s a község
 Megsértve legszentebb érzésiben
 Önvédelemre gyűl és feldühödve
 Megostromolja műhelyét!

HENRIK (klavírtatva nyugodtan). Lehet.

De nem ijeszt meg: Ha a szomjazó,
 Kihez egy korsó hús borral közelgek,
 A bort s a korsót kiveri kezemből,
 Úgy hát eltikkad, ez a végzete!
 Nem én, ő maga okozá a vesztit.
 Én nem vagyok már szomjas, mert hisz ittam,
 Ha most azonban úgy fordul a sors,
 Hogy a ki önmagát elámitá,
 Én ellenem, a jó pohárnok ellen
 Dühöngve lázad és hogy a sötétség
 Iszapja lelkem fénysugárival
 Vad harczra kél és szennyivel befrecscent. —
 Azért én én vagyok s tudom a czélom!
 S ha sok harangformát már összetörtem,
 Még egyszer felemelem kalapácsom,
 Hogy a harangot, mit a csőcselék
 Sütött gázságból, döllyből s száz piszokból
 — Tán épp mikor új butaságra hí! —

Egy mesteri csapással porba zúzzam!

LELKÉSZ. Úgy Isten óvja! Végire jutottam —
 Ember nem képes már kiirtani

A bűnei bolondító virágát!
 De még egy szóval megtoldom beszédem:
 Búbánat a neve s megjő a nap,
 Mikor vad álomszüleményi közt,
 Nyíl fúrja majd át szive közepét —
 Majd élni nem tud és meghalni sem,
 S átkozni fogja önmagát, az Istent,
 A művét és a mindenséget — akkor —
 Akkor gondoljon rám mest' uram!

HENRIK. Ha rémeket akarnék festeni,
 Lelkész uramnál jobban érteném —
 Mit összepapolt, abból semmi sem lesz!
 A nyila ellen vértezett vagyok!
 Oly biztosan még bőrömet se sérti,
 Mint a mily bizonyos, hogy a harang,
 A régi, tudja, az örvényre szomjas,
 A melyik a tó fenekére hullott,
 Megcsendül újra még valamikor!

LELKÉSZ. Megcsendül, mester! Gondoljon reám

A harmadik felvonás vége.

NEGYEDIK FELVONÁS.

Üveghuta belseje mint a 3-ik felvonásban.

A sziklafalba jobbról kapu van vágva, mely egy hegyi barlangba vezet. A szín bal oldalán nyílt kovácsműhely fujtatóval és kéménynyel. Tűz ég rajta. Nem messze tőle egy üllő. Henrik harapófogóval izzó vasdarabot tart az üllőn. Hat apró törpe van körülötte bányászruhában. Az első együtt tartja Henrikkel a harapófogót. A második a nagy kovácpörölyt forgatja s le-leejti az izzó tűzre. A harmadik a fujtatóval a tüzet szítja. A negyedik legfeszültebb figyelemmel mozdulatlanul nézi a munkát. Az ötödik várakozó állásban bunkót tart készen, hogy lecsapjon vele. A hatodik az emelkedett trónuskán ül csillogó koronával fején. Kovácsolt s öntött darabok hevernek össze-vissza, architektonikus és figurális töredékek.

HENRIK. Csak rajta, rajta, míg karod kifárad,
Nem hat meg vinnyogásod, naplopó!
Ha kiszabott számod nem végzed el,
Megpörkölköm szakállad a tűzön.

MÁSODIK TÖRPE (eldobja a pörölyt).

Mindjárt gondoltam! Szedte-vette ficzkó!
Ha fenyegettem, nem tréfára vettem!

(A törpét, a ki ficzkándozik és kiabál, a tűzhely fölé tartja. A fujtatónál álló törpe hevesebben dolgozik.)

ELSŐ TÖRPE. Tovább nem bírom! Mester, roskadok!

HENRIK. Megyek (a második törpéhez). Megemberelted
[már magad?

(Második törpe buzgón és vidáman int, újra megfogja a pörölyt és teljes erejéből kalapácsol).

HENRIK. Kakasra és hattyúra! Résen állok!

(Megfogja a harapó fogantyúját.)

Patkókovács se hajthatná vasát meg,
Ha ily ficzkókkal teketóriázna.
Az ilyen népség az első ütésnél
Azon örül, hogy másikat nem üt.
A helytt, hogy buzgó bizalomra kelve
Végezné azt a száz apró kötelmet,
Miket ily munka méltán megkíván!
Üsd, vágd a vasat addig, míg meleg!
Miket csinálsz?

ELSŐ TÖRPE (túl buzgalmában a vasat kezével akarja fölemelni).
Kezemmel alakítom.

HENRIK. Nem hagyod abba, vakmerő legény te!
Hamvvá sütöd meg túlbuzgó kezed!
Mitévő lennék, ha te most kidölnél?
Te Wieland sarja! Te erőd nekül
Hogy sikerülne büszke tornyú művem
Saját magában megtámasztani?
Úgy vetni meg alapját, hogy az éig
Emelje csúcsát a nap közelébe?

ELSŐ TÖRPE. A forma sikerült s a kezem ép.
Egy kissé lankadt — ennyi az egész!

HENRIK. Hamar a vályuhoz! Vízikirály
Hadd hűtse zöld moszattal ujjaid.

(Második törpéhez.)

Pihenj hát, lusta! Érdemelt nyugalmad
Élvezd kevéssé! Addig a mi kész
Gyönyörködtessen mesteri jutalmul!

(A frissen kovácsolt vasat kezébe veszi, leül és szemléli.)

Jeles valóban! Ernyedetlen munka
Megkoronázta nekünk ezt az órát.
Úgy látszik nincs panaszra már okom:
A formátlanból forma született
S a zürzavarból ím kivált a kincs,
Melynek hasznát veszem e pillanatban.
Igazságos levén minden irányban
A készülő egészbe foglalom.
Mit suttoysz?

(A negyedik törpe egy székre áll s valamit Henrik fülébe súg.)

Hagyj békébe, bányarém!
Mert gúzsba kötöm a kezéd s a lábad
S felpeczkelem a szájad, kotnyeles!

(A törpe elmenekül.)

Mi nem szolgál e részbül az egésznek?
Mi nincs inyedre? szólj, ha kérdezem!
Sohsem valék oly boldog, mint ez órán,
Nem egyezett még úgy szívem s kezem.
Mit gáncsolódol? Én vagyok a mester!

Nálamnál többet értenél, segéd?
Jöjj! Tárd ki véleményed érthetőn!

(A törpe újra hozzáközeledik. Henrik elsápad, sóhajt, felkel és a kész darabot újra az üllőre fekteti.)

Úgy e művet Sátán fejezze be!
S én répát ültetek meg burgonyát,
Eszem, iszom, jót alszom s meghalok! —

(Az ötödik törpe az üllő felé indul.)

Te ne merészelj hozzányúlni most!
Mit bánom én, hogy elkékül a képed,
Hajad felborzad s vést szór a szemed!
Ki teneked meghódol s vaskezevel
Nem vet nyakadra féket, te zshivány!
Végül magát megadni kénytelen
S megvárni bunkód kegyelemcsapását!

(Ötödik törpe dühösen szétveri a formált darabot az üllőn. Henrik csikorgatja fogait.)

Csak rajta! Most már úgyis itt az est —
Le a szerszámmal! Törpék menjetek!
Ha majd a reggel új erőket ad
— Szívből reménylem! — újra idehívlak.
Eredjetek. Kéretlen munka nem fog!
Te ott a fujtatónál új vasat már
Nem izzíthatsz meg. Kotródj hát el innen!

(A törpék, kivéve a koronását, eltűnnek a sziklakapun.)

S te koronás, ki csak egyszer beszélsz,
 Mit állsz itt? Mire vársz még? Állj odébb!
 Se ma, se holnap nem ejted ki szód!
 Az isten tudja vaj valaha-é!
 Vaj művem kész lesz-é valamikor?
 Fáradt vagyok! Téged, te esti óra,
 Ki beékelve a nap s éj közé,
 Nem tartozol sem ide, sem oda,
 Sohsem szerettelek. Te kalapácsom
 Kicsavarod kezemből s nem adod meg
 A szendert, melynek szól a pihenés.
 A türelmetlen szív jól tudja, hogy
 Csak várnia kell tehetetlenül...
 S gyötrődve lesi, mikor jó a regg — — —
 A nap betakarózva biborába,
 A mélybe száll s itt hágy magunkba minket,
 Kik megszokván fényét, most borzadunk,
 S erőtlennül ejt foglyaul az éj!
 Reggel királyok — este koldusok,
 S ha szunyadunk, csak rongy a paplanunk!

(Végigfekszik a pamlagon s nyitott szemmel álmodik. Fehér köd nyomúl
 be a nyílt ajtón. Mintán szétoszlott, ott látni a Vízikirályt a vályú széle
 fölött.)

VÍZIKIRÁLY. Koax. Brekeke. Most nyúgoszik
 A földi féreg nádtető alatt.
 Se lát, se hall. Pupos kísértetek
 Felkúsznak szürke rajban a hegyekre.
 Majd szótlannul mutatják öklüket,
 Majd a kezüket tördelik. Hiába!

Még a fenyő rikoltását se hallja.
 Nem érti ezt a gonosz rémvisongást,
 Mitől megreszket messze a pagony,
 Míg ő maga ágával szerte csapkod
 Ijedten, mint tyúkanya szárnyival.
 Már-már megborzong — már a tél fagya
 Beléhatol a teste-lelkibe.
 De mind folytatja művét álmiban.
 Hagyd abba! Harczod hasztalan, hisz Isten
 Az, a kivel vívsz! Ő szólíta harczra —
 S most félredob, mert hitvány, gyöngé vagy!

(Henrik nyögve forgolódik.)

Haszontalan minden áldozatod,
 Bűn bűn marad! Ki nem daczolhatád,
 Hogy Isten vétked érdemül betudja
 S hogy bűnhődésed jutalomra váljon.
 Tele vagy szennyel! Véres a ruhád!
 A mosónét, ki megtisztítani tudná,
 Hiába hívod, sohse jó elé!
 Fekete villik gyűlnek lápon-erdőn,
 Vadászni készen. Falkavonítás.
 Csendül füledbe meglásd hamarost!
 Kódóriások fellelővárakat
 Építenek a tiszta levegőbe
 Sötét tornyokkal, rengeteg falakkal,
 Mik lassan hegységedhez zajlanak
 És szétlapítanak a műveddel együtt!

HENRIK. Lidércz gyötör! Segíts, Aranyvirág!
 VIZIKIRÁLY. Szavad meghallja, jó, de nem segíthet!

Ha Freya volna és te maga Balder,
 Ha tegzed napnyilakkal volna telve
 S ellőve nem tévesztne egy se czélt:
 Elbuknál mégis! Hallgass a szavamra:
 Egy harang a tó mélyiben
 Kavics, iszap között pihen,
 Fel a magasba áhitoz
 A menny világosságához.
 Halak úsznak ki s be karimáján...
 De legifjabb zöldhajú léánykám
 Félősen tőle messze fordul —
 S felsír a kínos szánalomtól.
 Mert a harang oly furcsán gögicsél.
 Minthogyha száját elfutná a vér!
 Kibontakozik a víz alól — — —
 Ó jaj, ha hozzád újra szól.
 Bim bam!
 Isten segítsen álmaidban!
 Bim bam!
 Oly bús a hangja,
 Akár a halál vón' a harangba!
 Bim bam!
 Isten segítsen álmaidban!

(Vízikirály lemerül a kútba.)

HENRIK. Segítség! A lidércz nyom! Jöjjetek!

(Felébred.)

Jaj, hol vagyok?

(Szemét dörzsöli és maga köré bámul)

Ki van a közelemben?

ARANYVIRÁG (megjelenik az ajtóban).

Én, én. Tán hívtál?

HENRIK.

Jöjj, csak jöjj közel!

Tedd homlokomra a kezedet — így!

Kell, hogy érezzem szíved-hajadat,

Egész valódat! Jöjj! Erdő zamatja

S rozmarinillat árad ki belőled!

Csókolj meg, édes!

ARANYVIRÁG.

Kedvesem, mi bánt?

HENRIK. Nem! Semmi! Fáztam! Adj egy takarót!

Itt heverék fáradt-erőtlenül

S gonosz hatalmak támadtak reám.

Megkinozák a martalékukat.

Már fuldokoltam — de most éledek.

Hagyd, kedvesem! Most újra talpon állok.

Hadd jöjjenek!

ARANYVIRÁG. Kik?

HENRIK.

Ellenim!

ARANYVIRÁG.

Mifélék?

HENRIK. A névtelen ellenség valahány!

Szilárdan állok, úgy, mint egykoron!

A borzadást legyűrtem, bár hiéna

Módjára orvul, gyáván meglepett!

ARANYVIRÁG. Te lázas vagy.

HENRIK.

Kissé hűvös van itt —

Nem baj. Ölelj meg. Nyomd ajkamra ajkad!

ARANYVIRÁG. Te édes, édes!

HENRIK.

Egyet mondj, fiam!

Hiszel-e bennem?

ARANYVIRÁG.

Balderem! Te naphős!

Te halovány! Megcsókolom szemöldöd,
Mely tisztakék szemed beíveli!

(Szünet.)

HENRIK. Az vagyok-é? Balderhez-é hasonló?
Tedd, hogy elhiggyem. Add tudtomra, édes!
A büszke mámort ömleszd a szívembe,
Mi nélkül munka sohse sikerül!
Mert mint a hogy fogóval, kalapácschal,
Fáradni kell a kéznek szüntelen,
Márványt hasítani, vésőt igazítani,
S noha semmit el nem hanyagolunk,
Gyakorta ennek-annak híja van ---
Úgy sokszor eltűn mámor és önérzet,
Mellünk szorong, tekintetünk elbágyad,
Lelkünknek tiszta mintaképe elvesz! —
Nehéz az ég e szép ajándokát
A köznapi sok bajlódás között
Úgy megőrizni, hogy homály ne érje,
S ha elveszítjük, véle múl hitünk is!
Mintegy csalódva, kísértetbe jösz
Lerázni a bevégzés kinjait,
Miket előtted egykor eltakart
Az ihletésnek égi pillanatja!
De hagyjuk ezt. Még egyenes irányban
Száll áldozásom füstje menny felé.
Ha felülről a kéz tán leszorítja,
Ám tegye meg. Úgy papi öltözékem
Lehull vállamról — magam nem vetém le!
S nekem, ki oly magasra felkerültem,

Mint senki más, némán, elszánt-nyugodtan
 Kell akkor Hóreb hegyiről leszállnom.
 De fáklyát most! Világosság lobogjon!
 Gyakorold bűvös mesterségedet!
 Kinálj borodból! Az üdv röpke perczét
 Izleljük gyorsan mint közemberek!
 S töltsük ki jobban kénytelen nyugalunk
 Élettel, mint ahogy naponta azt
 A renyhe csöcselék pazalni szokta!
 Zenét hadd halljak!

ARANYVIRÁG. A hegyen repültem
 Majd pókhálóként a szellőbe szállva,
 Majd méh gyanánt szökellve, majd megint
 Pillangóképp' bimbókhoz támolyogva.
 S minden füvet, kökörcsint és mohát,
 Csalánt, cziczkórót és harangvirágot
 Szent esküvésre, fogadásra bírtam:
 Hogy soha téged meg nem bántanak!
 Így hát te jó, te sápadt! sohse félj,
 Hogy bőszen fekete villi majd lemetszi
 A te szívednek szánt halálnyilat!

HENRIK. Milyen nyilat, milyen halál nyilat?
 Hallottam e kísértetről! Tudom!
 Lelkészuhanásban sompolygott felém
 S fenyegetőn felemelé kezét,
 S beszélt egy nyílról, mely belétalálna
 Szívemnek éppen a közepibe!
 Vajjon ki az, ki rám lövelli majd
 A nyilat?

ARANYVIRÁG. Senki, senki, kedvesem!

Igézet óv minden erőszak ellen!
 S most ints szemeddel, bólints a fejeddel
 S lány hangok kelnek duzzadt füst gyanánt.
 Körülölelnek csengő fal gyanánt
 Min sem emberszó, sem harangzúgás,
 Sem Lóki álnoksága nem hat át!
 Csak adj jelet s fejünk fölé azonnal
 Magas sziklából boltív domborul.
 Körülsűrögnek famanók, fanőcskék,
 Asztalt terítve, a falat diszítve...
 De mert mindjobban törnek ránk kajánok,
 Jöjj! meneküljünk a föld mélyibe,
 Hol óriás fagyos lehe nem ér...
 Ezer gyertyától csillog ott a csarnok...

HENRIK. Hagyd abba, gyermek! Mit nekem ily
[ünnep,

Míg gyászos némán, romként várja művem
 Az órát, melyben ujjongón maga
 Hirdesse az ünnepek ünnepét —
 Inkább megyek, megnézni alkotásom,
 Mihez szigorún fűznek vasbilincsek!
 Végy fáklyát és világíts utamon.
 Hamar! Előre! Míg ők mozgolódnak
 Én áskálódó ellenségeim
 — Hisz ingatag még palotám alapja —
 Ne dőzsöljön, de dolgozzék a mester! —
 Mert ha művét tökély megkoronázza,
 Ha kinyilvánul a rejtett csoda,
 Ha ércz, kőkoczka, arany, elefántcsont
 Kitarja azt utolsó ízeig —

Örökre áll ott diadalmasan!
 Átok tapad a nem tökéleteshez,
 De csúffá leszen, hogy ha megtörik.
 S csúf tárgya legyen!

(Menni akar, megáll az ajtóban.)

Gyermekem, mit állsz?

Jöjj. Ne habozz. Tán megbántottalak?

ARANYVIRÁG. Nem, nem!

HENRIK. Mi a bajod?

ARANYVIRÁG. Nincs semmi, semmi!

HENRIK. Szegény leány! Tudom, min évelődöl:

A gyermek tarka pillangókat ejt meg
 S a mit szeret, kaczagva megöli —[lönb én?
 De én ilyen pillénél több vagyok!

ARANYVIRÁG. S ilyen gyermeknél nem volnék kü-

HENRIK. Valóban az vagy! S ha tán elfeledném,
 Nem volna fénye s célja életemnek!

Jövel! Szemed harmatja tükrözi

A fájdalmat, mit néked okozék.

Csak ajkam sérte, én nem úgy akartam.

Szívem irántad csak szerelmet érez!

Jöjj! Ne zokogj úgy! Új fegyvert te adtál,

Hogy újra kezdjem harczjátékomat,

S te töltéd meg üres kezem arannyal,

Hogy istenekkel is merészkedém

A díjért versenyezni. S még e perczen is

Magam oly dúsgazdagnak érezem

Titokszerű szépséged gyönyörétől,

Hogy a mint ezt megérteni akarnám

Olyféle érzés támad a szívemben,
Mely egyenlően gyötrellem, meg üdv. —
Jerünk! Világíts!

ERDEI MANÓ (kívülről kiált). Hajrá! Csuhanj!

Előre! Fel! Mi patvart tétováztok?
Hamvvá omoljon Báál temploma!
Lelkész uram. Borbély úr. Rajta! Fel!
Itt van a szalma, a szurok, a rőzse,
Henrik mester tündérleányt ölelget,
Mámorban úszik s másra nincs feje!

HENRIK. Tán nadragulyát nyelt ez a pimasz!
Mit ordítsz ficzkó éjen-ködön át?
Óvd nyelvedet!

ERDEI MANÓ. Előled?

HENRIK. Úgy bizony!
Megránczígálom, te kamasz, szakállad!
Te fajzatoddal könnyen bánok el.
S ha megmutattam néked, ki a mester,
Megtörtelek s megnyirtalak: lefoglak
S munkás segéddé teszek, bújá bak!
Nyerítsz? Itt az üllő s a kalapács ott
Elég kemény, hogy hátad megpuhítsam!

ERDEI MANÓ (hátat fordít neki).

A nagy kecskére mondom... rajta, vágd!
Sok vakbuzgónak éles fegyvere
Csiklandozott már, míg foszlányra vált.
Ezen az üllőn agyag a vasad,
S rád visszafröcscsen, mint tehéngané!

HENRIK. Hadd lám, kölyök te, átkozott manó te!
Ha vén volnál, miként a Veszter erdő

S otromba szádnál az erőd nagyobb —
 Békómra fűzlek, vízhordóm leszel,
 Gunyhóm kisöpröd, tömböt hengerítsz,
 S ha lomha vagy, csúnyán meglazsnakollak!
 ARANYVIRÁG. Henrik, hallgass rá, szava intelem!
 ERDEI MANÓ. Hajrá, vígan. Bolond egy tréfa lesz,
 Ha borjúképp' téged máglyára visznek,
 Ott leszek én is s tonnaszámba hordom
 A ként, a szurkot és az olajat,
 Hogy oly tüzet készítsenek neked,
 Mely feketére festi az eget! (El.)

(Kurjogó hangzsivaj a mélyben.)

ARANYVIRÁG. Hallod-e, Henrik. Emberek rivallnak!
 Borzalmas hangok — s mind vesztetre tör!

(Egy kő repül be s Aranyvirágot éri.)

Segíts, Anyókám!

HENRIK. Ej, hát ez a nyitja!
 Álmomban egy vad falka üldözött —
 A falkát hallom — de nem üldöz engem,
 Sőt üvöltése épp kapóra jön,
 Mert égnek földre szállott angyala
 Szűz liljomával, édes kérelemmel,
 Oly kitartást nem önthetett belém
 S nem győzne úgy meg munkám nagy becséről,
 Mint ama hangok undok zsivaja!
 Csak jöjjetek. Megőrzöm javatok
 Ha kell, magatok ellenében is!

ARANYVIRÁG (egyedül, buzgón).

Segíts, Anyókám. Segíts Vizikirály!

(Vizikirály kiszáll.)

Kedves Királyom, könyörgök neked:

Zúdíts a szirtről zuhatagokat,

Az üző falkát te kergesd haza!

Tedd meg, tedd meg!

VIZIKIRÁLY. Brekeke. Mit tegyek meg?

ARANYVIRÁG. Örvénybe dönts le őket árjaiddal!

VIZIKIRÁLY. Nem tehetem!

ARANYVIRÁG. Tedd! Tedd meg kedvemért!

VIZIKIRÁLY. S ha már megtenném — mi hasznomra

Kiállhatatlan a mesterke nékem, [volna?

Mert úr akarna lenni földön, égen!

Ha ölik egymást s őt agyonverik,

Inyemre van...

ARANYVIRÁG. Segíts, a míg lehet!

VIZIKIRÁLY. Mit kapok érte?

ARANYVIRÁG. Mondd hát, mit akarsz?

VIZIKIRÁLY. Ej, téged. Oldd le barna tagjaidról

Piros topánkád, fűződ s haczukádat!

Légy a ki vagy és szállj le karjaimba...

Ezer mérföldre viszlek innen el!

ARANYVIRÁG. Lám, be ravaszul eszelte ki ezt...

De egyszersmindenkorra kijelentem:

A nagyozolást kergesd ki vízfejedből!

Ha háromszorta vénebb is leszel

Mint Agganyókám és ha ez időn át

Egy osztriga kagylóiba bezárnál,

Meg nem kerítnél!

VIZIKIRÁLY. Úgy pusztuljon el!

ARANYVIRÁG. Hazudsz! Érzem, hazudsz! Halld szó-
A régi hang ez. Jól ösméred ezt! [zatát!
Hej, úgy-e tőle gyáván összerezzensz?

(Vizikirály el.)

(Henrik jő. A harostól izgatott, vadul, diadalmasan kaczag.)

HENRIK. Nekem támadtak, mint a bőszen ebek,
S tűzcsóvákkel elűztem a kutyákat.
Fejükre sujték gránittömböket,
Ki el nem hullott, megfutott. Adj innom.
Harcz edzi mellem! Győzelem hevíti!
Szívem dobog. Vidáman lüktet vérem,
A harc nem fáraszt. Tízszeres erőt ad,
Új szeretetre s gyűlöletre gyűjt!

ARANYVIRÁG. Henrik, igyál!

HENRIK. Igen! add, add ide!
Mert borra, fényre s te rád szomjazom.

(Iszik.)

Reád köszöntöm, játszi tündérszellem!
E korty veled új frigyben egyesít!
Teremtő szív, ha véled meghasonlik,
A szomjúságnak rabja lesz, soha
Nem gyűri le a föld súlyát. Ne törj el!
Te vagy lelkennek szárnya, gyermekem.
Ne törj el!

ARANYVIRÁG. Csak te ne törj össze engem!

HENRIK. Ég óvjon attól. Muzsikát szeretnék.

ARANYVIRÁG. Elő, elő, apró sereg!

Elő, elő a hangszerek!

Szakadékból, zúgból jöjjetek,
Megülni a győzelemünnepet!

(Zene.)

Hegedűszóra, fuvolahangra
Táncz heve lábam hadd ragadja,
Gyors lebegés közt bodros fürtöm,
Fénybogarakkal tele tűzöm,
S benne ha csillog tűzboglárom,
Freya szalagját sem kívánom!

HENRIK. Hallgass, úgy rémlik . . .

ARANYVIRÁG.

Mi?

HENRIK.

Nem hallod-é?

ARANYVIRÁG. Mit halljak?

HENRIK.

Semmit.

ARANYVIRÁG.

Szólj, mi a bajod?

HENRIK. Magam se tudom. Zenéd harsogását

Egy hang zavarja . . .

ARANYVIRÁG.

Szólj, miféle hang?

HENRIK. Egy panaszos hang . . . egy rég sírba
[szállt . . .

De hagyjuk . . . hagyd . . . Jöjj kedvesem ölembe,
Nyújtsd nékem ajkad bíborserlegét,
Miből ki nem fogy a bor sohasem,
A mámor kelyhét nyújtsd, hogy elenyésszem!

(Csókolóznak. Hosszú, önfeledt szünet. Aztán egymást szorosan átkarolva,
a kapu alá lépnek . . . mindinkább megigézve a hatalmas hegyvidéktől.)

Lám, mily hideg és rengeteg a tér,
Mely odanyul az emberek lakához!

Ember vagyok. Megérted-é e szót?
 Idegen s otthon vagyok odalent.
 Idegen s itthon vagyok idefent.
 Megértettél-e, gyermekem?

ARANYVIRÁG (halkan). Igen!

HENRIK. Mért nézel olyan furcsán?

ARANYVIRÁG. Borzadok!

HENRIK. Mitől?

ARANYVIRÁG. Magam se tudnám.

HENRIK. Jöjj, fiam,

Pihenni.

(A sziklanyiláshoz vezeti, hirtelen megáll s hátrafordul.)

Csak ne öntené a hold
 Merev szemének hófehér világát
 A messzi földre... és bár ki ne tárná,
 Honnan kiemelkedtem, a lapályt!
 Mert mit a szürke ködlepel takar,
 Nem szabad látnom... hallga...

Mit se hallasz?

ARANYVIRÁG. Semmit se és beszédedet se értem!

HENRIK. Még mind nem hallod?

ARANYVIRÁG. Nem, semmit se hallok.

Az őszi szél zúg át az avaron,
 S fenn a magasban a sólyom riog.
 De te, te ejtesz furcsa szavakat,
 Oly tompa hangon, idegenszerűn!

HENRIK. Ott lenn, amott a hold véres világa,
 Nem látod... ott a vízben tükrözik!

ARANYVIRÁG. Nem látok semmit...

HENRIK. A te sasszemeddel —
Semmit se látsz? Hát vak vagy? Ott vonulnak
Lassan vánszorgva...

ARANYVIRÁG. Tiszta képzelődés!

HENRIK. Nem képzelődés! Hallga! Oly igaz!
Mint a hogy Isten egykor megbocsát...
Ott kúsznak át most a kerek kövön,
Mely az ösvényt átfekszi...

ARANYVIRÁG. Ó, ne nézd,
Az ajtót zárom, hogy megmentselek!

HENRIK. Hagyd, mondom, hagyd, kell látnom!
[Akarom!

ARANYVIRÁG. Nézd, a fehér felhőnek fátyola
Örvény gyanánt forog a sziklavölgyben...
Te gyenge vagy, ne lépj be a körébe!

HENRIK. Nem vagyok gyöngé! Eltűnt! Vége van!

ARANYVIRÁG. Úgy, úgy! Légy újra urunk, meste-
Botor agyrémet szórjon szét erőd! [rünk!
A kalapácsot fogd és zúzz vele!

HENRIK. Nem látod hát, hogy kúsznak mind fölebb!

ARANYVIRÁG. Hol?

HENRIK. Ott, a keskeny sziklaösvényen...
Szálingecskebe...

ARANYVIRÁG. Kik?

HENRIK. Apró fiúcskák
Mezitláb egy-egy korsócskát czipelnek...

Súlyos lehet... az egyik... majd a másik
Csupasz térdével tolja mind tovább.

ARANYVIRÁG. Ó jó anyám, oltalmazd a szegényt!

HENRIK. Dicsfény ragyog fejecskéjük körül...

ARANYVIRÁG. Bolygótűz ámit...!

HENRIK. Nem! kulcsold kezed!

Most látod: idejöttek...

(Letérdel, mialatt két gyermek árnyképszerűen a színpadra czipelődik, vízkorszót tartva a kezében. Száling fedi testüket.)

ELSŐ GYERMEK (elhaló hangon). Atyám!

HENRIK. Igen, fiam.

ELSŐ GYERMEK. Tiszteltet jó anyánk.

HENRIK. Köszönöm, fiam. Jó sora van-é?

ELSŐ GYERMEK (lassan, szomorúan, minden szót megnyomva).

Jó sora van!

(Haranghangok a mélyből alig hallhatóan.)

HENRIK. Mit hoztatok czipelve?

MÁSODIK GYERMEK. Egy korsócskát...

HENRIK. Nekem?

MÁSODIK GYERMEK. Igen, apuskám.

HENRIK. S mi van a korsócskába', gyerekek?

MÁSODIK GYERMEK. Valami sós!

ELSŐ GYERMEK. Valami keserű!

MÁSODIK GYERMEK. Anyácskánk könnyei.

HENRIK. Szent Istenem!

ARANYVIRÁG. Hová meredsz?

HENRIK. Reájok.

ARANYVIRÁG. Kikre? Szólj!

HENRIK. Hát nincs szemed? Reájok! Szóljatok!

Hol van anyánk?

ELSŐ GYERMEK. Anyánk?

HENRIK. Igen! Hol, hol van?

MÁSODIK GYERMEK. A vízirózsáknál!

(Erős harangzúgás a mélyből.)

HENRIK. Jaj! A harang!

ARANYVIRÁG. Melyik harang?

HENRIK. A rég eltemetett

Megcsendült. Ó, ki tette ezt nekem?

Nem, nem akarom hallani. Segíts hát!

ARANYVIRÁG. Térj, térj magadhoz, Henrik!

HENRIK. Újra szól!

Szent Istenem, ki tette ezt nekem?

Halld, hogy dübörg a régen sírba zárt hang...

Most elakadt, most újra zúg dagadva.

(Aranyvirághoz.)

Gyülöllek. Megutáltalak. Eredj!

Megütlegellek bűbajos rima!

El! Átkozott! Átok reád s reám!

Művemre és mindenre! Itt vagyok!

Megyek, megyek! Ég irgalmazz nekem!

(Összeszedi erejét, leroskad, újra feltápáskodik és elvándorog.)

ARANYVIRÁG. Eszmélj föl, Henrik. Állj meg!
[Vége van!]

Negyedik felvonás vége.

ÖTÖDIK FELVONÁS.

A hegyirét Agganyó házikójával, mint az első felvonásban. Éjjél után. A kút körül három sellő telepedett le.

ELSŐ SELLŐ. Tüzek lobognak!

MÁSODIK SELLŐ. Pirosló szelek
Lebegnek a hegyről a völgybe.

HARMADIK SELLŐ. Sötéten
Fellegzik a füst a fenyvest sodorván
Le a mélységbe.

ELSŐ SELLŐ. S odalenn fehér
Ködpara terjeng puha tó gyanánt,
Nyakig merülnek benne el a barmok
S vonítva bögnek a karam után.

MÁSODIK SELLŐ. A cserligetben szólt egy csalogány
S dala oly fájdalmasan reszketett,
Hogy nekidőltem a nyirkos avarnak
S belézokogtam.

HARMADIK SELLŐ. Furcsa egy dolog!
Pihenve, egy pókhálón szenderegtem,
— Haj! pár fűszál közt volt odafeszítve,
Biborfonálból szőve, csodalágyan:
Hasonlított királynő nyoszolyához,
Mikor reá nyugtattam a fejem —

A rét harmatja esti alkonyattal
 Csillámló lobbot vetett én felém
 S én meg szemem nehéz pillába rejtve,
 Elalvám boldogan. Mikor imettem,
 A fény kihalt a messzi téreken...
 Nyugvóhelyem sivár. Csak keleten
 Emelkedett sötét tűz, míg a hold
 A hegygerincz kemény vállára fekve,
 Izzott ormóttan fémdarab gyanánt.
 S a véres fénynek ferde sugarától
 Úgy látszott, mintha a rét megmozogna!
 És sűgást-bűgást hallottam, sóhajtást,
 Finom kis hangok panaszolva nyögtek.
 Beleborzadtam. Most megszólíték egy
 Zöldfényű lámpást hordó bogarat,
 De elrebbent előlem...s ott feküdtem
 Szorongó szívvel, meg nem értve semmit,
 Míg a tündérfiak legkedvesebbje
 Szitakötőként oldalomra szállt.
 S midőn megszotva fekhelyünk enyelgtünk,
 Csókjaink közzé forró könyje hullt,
 S végűl zokogva, vadul átkarolva,
 Könyzáporral áztatva keblemet,
 Így szóla: Balder elhalálozott!

ELSŐ SELLŐ (felkelve). Tűzek lobognak...

MÁSODIK SELLŐ (szintén felkelt). Balder ég a máglyán.

HARMADIK SELLŐ (lassan az erdő széléhez ment).

Baldernek vége... fázom... Átok, átok...

A máglyafűst betölti a világot.

(A réten köd lebben át. Mikorra kitisztul, a sellők eltűntek. Aranyvirág fáradtan, elgyötrődve leszáll a hegyről. Leroskad és újra felkel, a kúthoz megy. Hangja elhaló, bágyadt.)

ARANYVIRÁG. Hová-hová... Násztornál ültem...

Famanócskák zsongtak ott körültem...

Hoztak nekem egy serleget,

De vér volt benne bor helyett:

Innom kellett belőle.

S a hogy megittam a nászitalt,
Szívem egyszerre pusztá, kihalt,
Egy vaskéz üszköt dobott belé —
Minden örömem elperzselé...
Le kell most hútnöm a szívem!

Koronácska feküdt nászasztalomon
— Ezüsthál piros kalárisokon —
Kezembe vettem, fejemre tettem,
A Vízikirály mátkája lettem —
Le kellett hútnöm a szívem!

Ölembe nászajándokul
Fehér arany s piros alma hull...
A fehéret megettem és sápadt lettem
Osztt' az aranyat s megkincsessedtem,
Végül a rózsapirosat.

Fehér, piros és aranyalma...

Ott ült egy lány és meg volt halva...

Nyisd fel kapudat most Vizikirály!
 Holt mátkád országodba száll,
 Ezüsthál, cseppkő, béka honába
 A mélységes, hűvös homályba...
 Haj én kiégett szívem!

(Leszáll a kútba.)

(Az Erdei Manó jön az erdéből s odaáll a kúthoz, belekiáltva.)

Hahó! Jőjj fel békák dicső királya!
 Hé! Halló! Jőjj már lucsokgázoló te!
 Süket lettél hát? Alszol-e te zöldhas?
 Mondom neked jőjj! az esetben is,
 Ha moszatágyon melletted feküdnék
 A legszebb sellő csiklandván szakállad!
 Jőjj! Hagyd ott. Nem bánod meg! Esküszöm!
 Mert a mit most mesélhetek neked
 Tíz vízszerelmi éjjellel fölér!

VIZIKIRÁLY (láthatatlanul a kútban). Brekekeke!

ERDEI MANÓ. Bujj hát ki, mit lotyogsz!

VIZIKIRÁLY (láthatatlanul).

Nincs most időm. Hagyj békén s fogd be szádat!

ERDEI MANÓ. Ej, ej! Időd nincs? Még hizlalhatod

Egyébkor is koltybékapotrohod!

Hallgass reám, öreg, egy keveset,

A hogy jósoltam, éppen úgy esett:

Faképnél hagyta! Légy most eszeden,

S a ritka pillangó tiéd leszen.

Kissé fakó bár, lábán alig áll —

Mit bánja azt Manó, Vizikirály?

Mulathatsz véle, öreg eleget,

Tán többet is, mint jólesik neked!

VIZIKIRÁLY (kidugja fejét, sunyin hunyorít szemével).

Miket nem mondasz! Hogy faképnél hagyta!
S azt hiszed, kell nekem az ördögadta!
Eszembe sincs!

ERDEI MANÓ. Hát nem fáj rá fogad mán!

Úgy a hollétét bárcsak kikutatnám!

VIZIKIRÁLY. Keresd, Manóka!

ERDEI MANÓ. Rég ütöm nyomát!

Hogy káromkodtam ködön, éjen át!

Felkúsztam, hova zergebak sem ért,

Kivallaték ott minden mormotért.

De sem ezek, sem a hegy sólyma, ölyve,

Sem tengelicz nem adott hírt felőle —

Tűz körül ültek az erdön favágók...

Kicsentem onnan egy égő hasábot,

S kormos világán lőtottam-futottam,

Míg az elhagyott műhelyhez jutottam —

Lángolt az is, mint áldozati oltár,

Kéménye, gerendája elhajolt már,

S az emberkének mesterbüszkesége

Hamvába omlott! Mindörökre vége!

VIZIKIRÁLY. Minderről van alapos tudomásom,

Mit zavarod a kútba nyugovásom?

Azt is tudom, hogy a harang megcsendült,

S hogy nyelve kinek a kezébe lendült.

Azt láttam ott lenn, mit még sohase:

Egy holt asszonynek jéghideg keze

A harang után addig tapogat,

Míg végre is a mélyben ráakad.

Azt' a harang csak mennydörögni kezdett,

Hogy bögésébe a föld belereszket.
 Úgy zúgott-búgott, mint nöstényoroszlán
 A mesteréért szerteordítózván,
 S a megfúlt asszony búbánatos arczát
 Hajfürtjei dicskörként simogatták,
 S ha-hogy a fémet érinté bokája,
 Kétszerte jobban zúgott harsogása!
 Öreg vagyok bár s száz látványban edzett,
 Mégis hajam az ég felé meredzett! — —
 Ha láttad volna mit én odalent,
 Nem faggatnál, a tündér hova lett —
 Hadd elcsapongni bimbón, levelen —
 Már nem nekem való a szerelem!

ERDEI MANÓ. Az égi bakra! Én nem hagyom el!
 Mind azt művelje, miben kedve tel!
 Csak eleven lágy testit átkaroljam,
 Mit bánom én holt asszonyod a tóban!

VIZIKIRÁLY.

Koaksz, brekeke. Lám! Ej! Ejnye! Hóha!
 Tudd meg tehát, ha nem csíp más mi bolha,
 Pattintsd el ezt! Akárhogy kutatod,
 Akár tíz évig is hajszolhatod,
 Meg nem kerítéd! Hja! rám fáj foga!
 S nem kell ő néki holmi bakpofa!
 Isten veled! El kell távoznom, érts meg!
 Lám, te szabadon indulsz a fenyérnek,
 Míg rabúl ejtve kell legyezmem itt
 Legifjabb asszonykám szeszélyeit!

ERDEI MANÓ (utána kiáltva).

Oly igaz, minthogy égen nap ragyog,

Oly igaz, minthogy szarvas bak vagyok,
 Oly igaz, minthogy zöldek a fenyők,
 Úgy ringatsz egykor embercsecsemőt!!
 Jó mulatást. Csuhanj! Vigán nyugodj hát!
 Czo fel a hegyre! Megölém a bolhát!

(Agganyó jó a kunyhóból s leveszi az ablaktáblákat.)

AGGANYÓ. Itt az idő fölkelni. Már szagolni
 A reggelt. Nagy zaj volt az éjjel!

(Kakasszó hangzik.)

Hát persze. Kukoriku kikeri!
 Miattam kár erőltetned magad
 Te álműző... jól tudjuk, mi történt,
 Minekelőtte szólal a kakas:
 A tyúk aranytojást rakott s hamar
 Ott láttam fenn az égbolton ragyogni...
 Megvirrad... Hát te pintyike!
 Miért nem fogsz te is hozzá dalodhoz?
 Biztosra vedd... új hajnal pirkadoz!

Mi az körültem? tán csak nem lidércztűz?
 Hja, elfeledtem a karbunkulust!

(Zsebében kotorász s kihúzza a vörösen fénylő követ.)

Már itt is van.

HENRIK HANGJA. Aranyvirág!

AGGANYÓ.

No te

Kiálthatsz váltig, nem hiszem, hogy elgyün!

HENRIK. Aranyvirág. Nem hallod? Itt vagyok!
 AGGANYÓ. Alig hiszem, hogy hangod hallaná!

HENRIK (üldözők előtt futva megjelenik a bódé fölötti sziklán, sápadt, züllött. Sziklakövet lábál jobbjaiban, készen, hogy hátradobja a mélységbe.)

Csak merjetek feljönni, nyomorultak!
 Ha lelkész, borbély, tanító, szatócs!
 Az első ki fel a magasba lép,
 Homokzsákképpen gördül le a mélybe!
 Ti löktétek le hitvesem, nem én!
 Ti rongy, szemét nép, koldussöpredék!
 Kik harmincz éjjel nyögnek Miatyánkot
 Egy elveszett garasért, mialatt
 Nem restelik — fenéig aljasok —
 A hol lehet Isten szerelmitől
 Mást aranyszámra megrabolni! — Czédák!
 Képmutatók! Töltést emeltetek
 Kövekből, hogy falat állítsatok
 Lapályotok pokoli pusztasága
 S Isten paradicsomi tengerének
 Üdvözítő hullámai között!
 Jövel ásó, ki e töltést ledönti!
 Én nem valék az! Nem! Valóba nem!

(Leteszi a követ és fölfelé nyomul.)

AGGANYÓ. Megállj te! ott már nem mehetsz tovább!

HENRIK. Anyóka, mondd, mi ég ott?

AGGANYÓ. Mit tudom.

Egy ember volt ott, a ki építette,

Félig templom, félig királyi kastély,
Most, hogy elhagyta, hamuvá leég.

(Henrik kétségbeesetten fel akar hatolni.)

Mondom neked, meredek falhoz érsz ott:
Szárny kéne ahhoz, hogy oda repülj,
És a te lelked, ember, szárnyszegett!

HENRIK. Bár szárnyszegetten... fel kell oda men-
Az én művem, mi ott lángokban áll! [nem!
Megérted ezt? Én vagyok építője
S mindent, mi voltam s mit részül nyerék,
Belévetettem...
Nem birok... nem birom tovább!

(Szünet.)

AGGANYÓ. Nyugodj kicsit, homályos most az út,
Ott arr' a padra ülj...

HENRIK. Nyugodni én?
Selyemágyat kínálhatnál nekem,
Úgy vonzana egy halom tört cserép!
S rég porladó anyámnak enyhe csókja
Hideg lázas ajkamra rálehellve
Tehetlen áldás volna és nyugalmat
Úgy adna mint fulánkja a darázsnek!

AGGANYÓ. No várj kicsinyég. A pinczémbe van
Egy korty borocska!

HENRIK. Nem, nem! Adj vizet!

(A kúthoz siet s szélére leül.)

AGGANYÓ. Eredj hát, merj belőle és igyál!

HENRIK (odamegy, merít belőle és iszik. Halk, lágy hang szól ki dalolva panaszosan a kútból.)

A HANG. Henrik, te édes szeretőm,
Mért ülsz a hideg kúttetőn?
Menj tova innen,
Úgy fáj a szívem —
Isten veled!
(Szünet.)

HENRIK. Anyó, mi volt ez? Adj feleletet.
Ki szólított ily búsan nevemen?
Henriknek hangzott a mélyből eredve
S legvégül sóhajtott: Isten veled!
Ki vagy Anyóka s én hol vagyok itt?
Úgy érzem, mintha ébrednék. A gunyhó,
A szirt s magad mind ismerős nekem,
És mégis idegen. A mit megértem
Nem több-e hát mint hang lehellete,
Mely alig volt, eloszlott már a légben?
Ki vagy Anyóka?

AGGANYÓ. Én? Hát te ki vagy?

HENRIK. Ezt kérdezed. Ki vagyok én Anyókám?
Be hányszor is kérdeztem ezt az égtől,
Hogy ki volnék én. Választ nem adott...
Egy bizonyos: akárki is vagyok,
Hős avvagy hitvány, félisten vagy állat —
Vagyok a nap száműzött gyermeke,
Ki hazavágy s teljes tehetlenül
Megtörve anyjához kívánczik.
Ez epedőn nyújt aranykart felém,
De sohsem ér el. Mit csinálsz te ott?

AGGANYÓ. Megérted azt majd idejébe!

HENRIK. Jó —

Mutasd nekem lámpád véres világán
Tovább az utat, mely a hegyre visz.
Ha ott vagyok, hol uralkodva álltam,
Ott egyedül, remeteképp tanyázom:
Nem úr többé, de szolga sem!

AGGANYÓ. Ne mondd!

Egészen más, mit odafenn keressz!

HENRIK. Honnan tudod?

AGGANYÓ. Hja, egyet-mást tudunk mi!

Ugy-é, veszetten voltak sarkodon?
Ej haj! Ha élő életet vadásznak,
Az emberek olyak, mint farkasok,
De hogyha a halállal szembeszállnak,
Olyanok, mint egy birkanyáj, mibe
Egy farkas ugrott. Ilyen a világ!
Hát még milyen nyomoruságosak
A pásztoraik! Mind azt kiabálja:
Csülökre! Fuss... s nem a farkast üzik
Kutyáikkal, de önnön nyájukat
A farkas nyílt torkába kergetik!
Sokkal különb nem vagy a többinél!
Te is elűzted a szép életet
S nem vajmi bátran álltad a halált!

HENRIK. Nézd, jó Anyókám, nem tudom miért,
Sugárzó életem eltaszítottam [hogy

És én, a mester, művem cserbe hagytam
Süldő inasként s mért hogy földre vert
Saját harangom s hangja, mit magam

Olték beléje. Annyi szent: dörögve
 Zúgott érczmelle a hegyek felé
 S a bércek visszhangját úgy felkavarta,
 Hogy minden oldalról felém hatolt
 Vészkonagatása. De mester maradtam!
 Azzal a kézzel, mely megalkotá,
 Semhogy magam roppanjak össze tőle,
 Szétdarabolnom kellett a harangom!

AGGANYÓ. Hát a mi elmúlt, elmúlt s vissza nem jó!
 Nem hágsz fel többé a te magasodba —
 Azt mondhatom... derék sudárfa voltál!
 Erős, de mégsem eléggé erős!
 Hivatott voltál, de nem kiszemelt —
 Jőjj ide s ülj le.

HENRIK. Anyó, ég veled!

AGGANYÓ. Jőjj ide s ülj le. Azt mondom neked:
 Ki él, az látja csak az életet,
 Meg nem találod soha odaát.

HENRIK. Úgy hadd haljak meg ezen a helyen!

AGGANYÓ. Az úgyis meg lesz. Ha ki felrepült
 Miként te, a világosság felé
 S lebukik aztán, az halál fia!

HENRIK. Érzem, pályámnak legvégére értem.
 Ám legyen úgy!

AGGANYÓ. Végén vagy.

HENRIK. Mondd tehát,
 Te, ki olyan mindentudónak látszol:
 Vaj azt, mit véres talppal kell keresnem,
 Halálom előtt még meglátom-é?
 Nem válaszolsz? Át kell-e szállanom

Sötét éjből a legsötétebb éjbe
 Elvesztett fényem vissz sugára nélkül?
 Ne lássam többé?

AGGANYÓ. Kit szeretnél látni?

HENRIK. Hát nem tudod kit... őt... ki volna más?

AGGANYÓ. Megengedem, hogy még egyet kíván-

HENRIK (gyorsan). [hass...

Úgy hagyd, hogy egyszer viszontlássam őt!

AGGANYÓ. A mit kívántál, teljesülni fog!

HENRIK. Ó jó anyám, hát ily nagy a hatalmad?

Nem is tudom, hogy mért nevezlek így.

Egyszer, miként most, vártam a halált már

S minden lehelletemnél azt epedtem:

Bár végső volna! Ekkor jött elém ő

S a gyógyulás tavaszi fuvalomként

Hatotta át fölépült tagjaim...

S most újra oly könnyű vagyok, miként ha

Ujból magasba tudnék szállani!

AGGANYÓ. Mindennek vége! Túlnehéz a súly,

Mi lefelé húz, és halottaid

Nagyon erősek, le nem győzöd őket!

Vigyázz. Ide három kelyhet teszek:

Fehér borral töltöm az egyiket,

Vörössel ezt, sárgával meg amaszt.

Ha az elsőt megittad, visszatér

Erőd még egyszer. Ha amaszt kiittad,

Még egyszer érzed a világító fényt,

A mely belőled elszállt. Amde ki

A két poharat már kiitta, annak

Az utolsót is ki kell innia.

(Házába akar térni, megáll s jelentősen mondja:)

Ki kell, mondtam! Jól megérted szavam! (El.)

HENRIK (extásisban felugrott, midőn Agganyó azt mondja: «vége»,
sápadtan visszahőköl, most felébred merevségéből s leroskad a
padra.)

Mindennek vége! Így mondotta nékem.
Szívem, ki most már teljesen tudó vagy,
Mit kérdezel még? Ó sorshirdető te!
Szavad elvágja nyaktiló gyanánt
Az élet fonalát... hiába... elmúlt!
Mi hátra van még, céltalan időzés! —
A mélységekből szél fú hidegen.
A nap, mely ott első fénysugarával
A felhő csíkját gyöngén beragyogja,
Már nem enyém... olyan sok napot éltem,
És ez az első, mely nem szól nekem!

(Megfogja az első poharat.)

Jöjj hát te kelyhem... mielőtt kivirrad!
Sötét egy csöpp ízzik fenekeden,
Egy legutolsó... Nem volt több, Anyókám?
Ám legyen úgy! (Iszik.)

S most jöjj te második!

Teérted nyúltam az első után,
S ha te nem állnál itt, te drága, jó,
Szent mámoroddal s illatoddal, úgy
A tor, mihez e földre hitt az Isten,
Szegényes volna s úgy érzem, te hozzád
Dicső gazdánk, aligha érdemes!
De most köszönöm (iszik) pompás italod!

(Aeolhárfa lehellet suhan át a légen mialatt iszik. Aranyvirág fáradtan s komolyan kiszáll a kútból, szélére ül s fésűli hosszú kibontott hajzatát. Sápadt az arca s maga elé dalol.)

ARANYVIRÁG (halk hangon).

Mély éjszakán egyedül magam,
Fésülgetem aranyhajam,
Szépséges Aranyvirág!
A fecske száll, a köd vonul,
Puszták tüze zsaratba hull...

VIZIKIRÁLY (láthatatlanul a kútban).

Aranyvirág!

ARANYVIRÁG. Megyek!

VIZIKIRÁLY. Tüstént lejj!

ARANYVIRÁG. Úgy fáj a szívem,

Oly szűk a ruhám!

Én átkozott szegény kis hableány!

VIZIKIRÁLY. Aranyvirág!

ARANYVIRÁG. Megyek!

VIZIKIRÁLY. Tüstént lejj!

ARANYVIRÁG. Holdfénybe hajam fésülgetem,

S eszembe jut egykori kedvesem.

A harangvirágok csengenek,

Mit csengenek vaj: kint vagy üdvöt?

Vagy együtt mind a kettőt?

Ki tudná, mit jelentenek!

Megyek, megyek. Időm lejárt!

Odahagyom már e határt,

Hogy lent örökre lakjam,

A nyirkos iszalagban! (Leszállóban.)

Ki szólít halkan?

HENRIK. Én!

ARANYVIRÁG. Ki az?

HENRIK. Nem ismersz?

Jöjj közelebb és azonnal megismeresz!

ARANYVIRÁG. Nem mehetek. Nem ismerek reád!

Menj, mert meghal, ki vélem szóba állt!

HENRIK. Te meggyötörsz! Jöjj, fogd meg a kezem

S rám ismersz!

ARANYVIRÁG. Nem ismertelek sohasem!

HENRIK. Nem ismersz?

ARANYVIRÁG. Nem.

HENRIK. Nem láttál soha még?

ARANYVIRÁG. Nem én!

HENRIK. Úgy hadd pusztítson el az ég! —

Sohsem csókoltam ajkadat sebesre?

ARANYVIRÁG. Soha!

HENRIK. Ölembe sem jövélt repesve?

VIZIKIRÁLY (láthatatlanul a kútban).

Aranyvirág!

ARANYVIRÁG. Megyek!

VIZIKIRÁLY. Siess ide!

HENRIK. Ki hítt?

ARANYVIRÁG. Uram, a kútnak mélyibe!

HENRIK. Kínokba látsz most, görcsös gyötrel-
[lemben,

Nem vívott még ily szörnyű harczot ember!

Ó, legalább te irgalmazz nekem.

Ó, válts meg engem.

ARANYVIRÁG. De hogyan tegyem?

HENRIK. Jöjj hozzám.

ARANYVIRÁG.

Nem mehetek.

HENRIK.

És miért nem?

ARANYVIRÁG. Mert körbetánczot tánczolunk a mély-
Bohókás táncz ez ... lábam bár nehéz ... [ben ...
Tánczközbe' könnyű... csodakönnyű lész'...
Isten veled!

HENRIK.

Hová mégysz... óh ne menj...

ARANYVIRÁG. Örök távolba!

HENRIK.

Ott a serlegem...

Nyujtsd ide, Magda... ó, arczod be sárga...

Ki ad most enyhét a nagy szomjúságra?

Megáldom érte!

ARANYVIRÁG.

Én!

HENRIK.

Ó, add meg, add!

ARANYVIRÁG. Adom... s pihenni hagyd a holtakat!

HENRIK. Ó, érzem, érzem égi képedet!

ARANYVIRÁG. Ég óvjon... Nem vagyok már kedve-

Az voltam egykor friss május hevébe — [sed ...

De vége már most...

HENRIK.

Vége.

ARANYVIRÁG.

Vége, vége!

Ki altatott el este énekével,

Ki ébresztett fel búbajos zenével?

HENRIK. Te! Te voltál az!

ARANYVIRÁG.

Én?

HENRIK.

Aranyvirág!

ARANYVIRÁG. Szűz tagjait ki adta át neked?

Kút mélyibe a kezéd kit vetett?

HENRIK. Te! Te voltál az!

ARANYVIRÁG.

Én?

HENRIK.

Aranyvirág!

ARANYVIRÁG. Isten veled!

HENRIK.

Halkan vezessetek...

Most jó az éj, a mély, a rettegett!

ARANYVIRÁG (odaroohan hozzá, térdeit átkarolja, ujjongva).

A nap kél!

HENRIK.

A nap!

ARANYVIRÁG.

Henrik!

HENRIK.

Áldalak!

ARANYVIRÁG (átöleli Henriket s ajkait ajkaira nyomja — aztán a haldoklót lefekteti).

Henrik!

HENRIK.

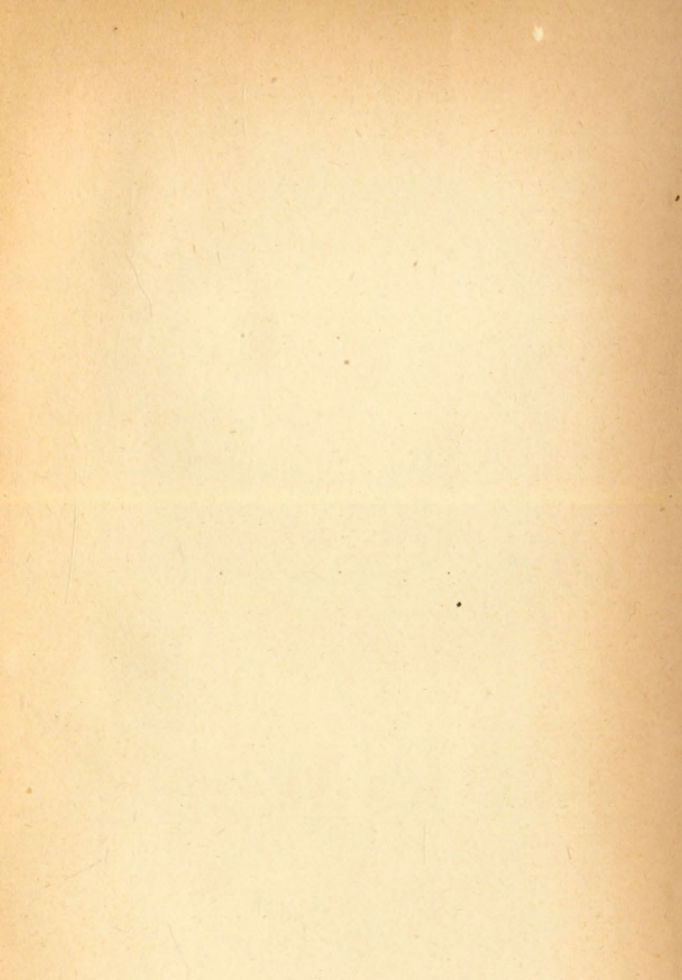
Odafenn szól a napharang!

A nap... a nap! Hosszú az éj alatt!

(Hajnalhasadás.)

Vége.

Hauptmann.

Az

elsűlyedt
harang

N. M.

